

**Vedno sveže, vedno čisto
v zaščitnem zavitku**

Schichtovo terpentinovo milo je zavito in se vsled tega ne more zaprašiti. Kakor kupljeno, tako še po več mesecih enako čisto in sveže.

Schichtovo terpentinovo milo

Zavitek nosi razen tega lepe podobice za izrezati, za kratek čas otrok.

OBRAZI IN DUŠE.

Ružena Černá.

Dve odlični ženi vodita danes ženstvo čehoslovaške države.

S. F. T. Plaminkovo, senatorko, pisateljico, govornico, predsednico „Narodnega ženskega saveza“ na Čehoslovaškem, „Odbora za žensko volilno pravico“, „Zveze čehoslovaških učiteljic“, podpredsednico „Internacionalnega ženskega saveza“, podpredsednico „Internac. zveze za žensko volilno pravico in državljanske pravice žena“, itd., smo naše čitateljice že seznanile. Roko v roko z njo, nekako tako, da teorije Plaminkove praktično izvaja, deluje žena, katere sliko prinašamo danes, gospa Ružena Černá, predsednica „Zveze čehoslovaških gospo-

dinj“, pisateljica gospodinjskih knjig, narodnogospodarskih člankov, sijajna govornica, organizatorka ženskega gospodinjskega dela in ženske državljanske zavesti.

V polni meri se zavedam besede, ki sem jo napisala: Da, gospa Ružena Černá organizira državljansko zavest čehoslovaške žene in to na praktičen, moderen in učinkovit način.

Ta žena, hčerka narodnega voditelja in pisatelja, profesorja Tummy Cínvehanzla, je že v svojem šestnajstem letu stopila v kolo narodno delujočega ženstva v ponemčenem rojstnem mestu Plznju. Nastopala je pri javnih telovadbah ženskega sokolskega naraščaja, kar je bilo v takratnih plzenjskih razmerah za deklico iz dobre meščanske obitelji nezaslišano, in delovala je v „Češkem društvu žen in deklet“. Poroka s pisateljem profesorjem Vojtechom Černim jo je pripeljala v druga češka mesta, tako Rychnov in Kolin, kjer se je udejstvovala dolga leta v „Osrednji Matici Školski“, v raznih nacionalnih pevskih in drugih kulturnih dru-

štvih. A najbolj jo je zanimalo delo njenega soproga, ki se je bavil predvsem z narodnogospodarskimi vprašanji. Rano je spoznala ta bistra žena, da temelji pravi narodni razcvit na narodnem blagostanju, da se bo zgradila in vzdržala narodna neodvisnost, narodna samostojnost Čehov samo na gospodarski neodvisnosti, gospodarski samostojnosti.

Ko je bilo v tem pravcu leta 1910. ustanovljeno v Pragi društvo „Narodnogospodarska Jednota“, ki je imela po vseh večjih krajih svoje podružnice, je našla v Kolinski podružnici Ružena Černa torišče za najbolj vneto udeleževanje. Tu je mogla pomagati s praktičnimi nasveti odlične gospodinje in matere-vzgojiteljice, tu je mogla izvajati misli iz spisov svojega moža, je mogla z vso vnemo propagirati geslo velikega češkega voditelja Palackega: „Svoji k svojim — a use pošteno“.

Seveda njenega dela ni rada videla avstrijska, protislovansko orijentirana vlada in je tozadevno precej neprijetno pritisnila najprej na njenega moža, potem na gospo Černo samo. A ona se za to ni zmenila, in je v polnem soglasju s svojim soprogom nadaljevala započeto pot. Postala je uvaževan član glavnega odbora v Pragi, ki je na njeno pobudo prejel redne „Razstave vzorcev čeških izdelkov“, iz katerih so se pozneje razvili sloviti „Pražki velesejmi“, organiziral po vseh večjih krajih podobne poljujoče razstave pod imenom „Teden čeških izdelkov“, izdajal v Pragi in Taboru informativen časopis, ki mu je bila Ružena Černa odlična sotrudnica. A poleg vsega je bila predvsem potrebna organizacija, osebna agitacija, ogromno duševno pa tudi fizično delo. Vršila ga je gospa Černá v najobilnejši meri. Obdarovana z odličnim govorniškim talentom je prepotovala neštetokrat vso svojo domovino in s plamtečo besedo, s prepričevalno učinkovitostjo organizirala narodnogospodarski pokret čehoslovaškega ljudstva. Sredi v neumorno delo je udarila strela svetovne vojne in vse porušila.

Tudi njeni cvetoči rodbinski sreči je zadala težke udarce. Na Sveti Gori pri Gorici ji je padel sin, par let pozneje ji je umrla v cvetu mladosti najmlajša hčerka, kmalu nato soprogo. Zrušena se je Ružena Černá preselila v Prago, da si tam poišče v delu utehe, kajti, tako je dejala sama, samo v delu sem mogla takrat utopiti svojo bol.

Zmagovita, osamosvojena, razcvitajoča se domovina ji je dala dela čez glavo, kajti tudi zdaj je bilo treba stati na straži in politično osvobojeni narod postaviti tudi na narodnogospodarsko trdna tla. V Masarykovi državi je zavzelo ženstvo po novih zakonih odlično vlogo, dobilo je žensko aktivno in pasivno volilno pravico. Ružena Černá se je poleg drugih odličnih žen dobro zavedla, da širokogrudni zakon ne daje ženam samo pravic, ampak jim obenem nalaga dolžnosti. Žena, ki voli, soodloča posredno o sreči in nesreči o blagostanju in propasti svojega naroda. Zato mora biti v ženi-volilki mogočno razvit čut odgovornosti; na jasnem si mora biti o posledicah oddanega glasu. In Ružena Černá se je lotila novega dela, začela je organizirati čehoslovaško ženo na podlagi, za katero je že od nekdaj vihtela svoj prapor, na narodnogospodarski podlagi, puščajoč na levi in desni vse strankarske opredelitve. Da se razumemo

prav: V organizaciji gospe Cerne je prostora za vsa ženska društva vseh strank, vseh svetovnih naziranj, edini cilj je narodnogospodarska okrepitev čehoslovaškega naroda. Blagostanje v vsako hišo, je geslo gospe Cerne. Blagostanje, ne bogastvo. Blagostanje poedinca je podlaga blagostanju družine, blagostanje družine blagostanju naroda. Narod v blagostanju tvori močno državo. Blagostanje ustvari zveste državljane, na blagostanju naj bo zgrnjen čut naše skupnosti, blagostanje je najboljša opora nacionalne misli, je izhodišče vseh kulturnih dobrin. Ne bomo rekli: „kjer mi je dobro, ondi je moja domovina“, ne, mi hočemo reči: „tu je moja domovina, in v moji domovini mi mora biti dobro“.

A kako si ustvari narod svoje dobro? Z delom in s štednjo. Vsak naš človek mora imeti delo. Zato mu moraš ti, ki imaš, dati delo. Delo daš običajno onemu, ki ti je najbližji, ker je to najbolj praktično, in rodi tudi nekakšno vzajemnost. Denar, ki si ga plačal za delo, se potroši v vasi, in morda pride po drugi poti nazaj v tvoj žep. Ta enostavni primer je princip pametnega narodnega gospodarstva, ki ga propagira gospa Černá. Denar, ki ga izdamo doma, kroži doma, ostane v domovini, daje zaslužka našemu najbližjemu. Šele potem, ko bomo nasitili vse, ki doma prosijo dela, bomo smeli izdajati novce v tujini. Naša najvažnejša narodna dolžnost je, da damo dela in zaslužka našemu državljanu, da ohranimo denar doma. Da ga ohranimo. Ko ga ohranimo, ga tudi že hranimo. Ne hraniš denarja samo, če ga zlagaš v omari na kupe. Prva stopnja štednje je že, če razsipavaš novce doma. Če imaš toliko, da lahko razsipavaš, razsipavaj, a razsipavaj doma, če kupuješ n. pr. dragocene čipke, kupi tiste, ki so jih izdelale naše domače pridne delavke. Koliko kruha boš tako razdelila, morda boš položila prvi temelj blagostanja v skromno hišo. Ko govorimo že o štednji, povejmo takoj, da štednja ni skopost. Štednja ni, če ne privoščiš svojcem ne zadostnega jela, ni potrebne obleke in toplote, ne primernega oddiha. Nasprotno. To je potrošnja. Zapravljaš največjo dragocenost, zapravljaš zdravje in delazmožnost, vzgajaš neproduktivne slabotneže in bolnike, tedaj sebi in državi financijelno breme. Štednja je, če se pravilno poprimeš dela, ga pravilno razdeliš, ob pravem času opravljaš in veš, čemu ga opravljaš, tedaj da delo racionaliziraš. Štednja je, če svoj prosti čas svojemu zdravju in delu primerno uporabiš, in štednja, če pravilno uporabiš noč in dan. Štednja je, če razumeš nakupovati, če veš ločiti dobro od slabega, potrebno od nepotrebne, solidno od nesolidnega, in štednja, če znaš svoj imetec, najsi je majhen ali velik, najsi obstoji iz oblek, hiše, polja ali česar koli, pravilno ščititi in izkoristiti.

Gospa Černá, ki se je desetletja bavila praktično in teoretično s proučevanjem ogromnega kompleksa narodnogospodarskih vprašanj, ki jih zamoremo v tem kratkem članku le bežno naznačiti, je vzela v svoje roke en majhen del tega velikega dela. Iz izhodišča, da je žena, žena-gospodinja močen potrošnik, močen nakupovalec, ker ona izda pretežen del moževega zaslužka za gospodinjstvo, se je lotila zbiranja in organiziranja te ženske nakupovalne sile, da jo vodi na pravo, celokupnemu

narodu koristno pot. Ponovno je stopila čez prag najrazličnejših ženskih društev, ponovno je prepotovala domovino in njena iskrena, prepričevalna in logična beseda je družila čehoslovaško ženstvo. Čez 50.000 članic šteje danes „Zveza čehoslovaških gospodinj“, ki deluje pod njenim predsedstvom v polnem razmahu. „Zveza“ si je s svojim smotrenim delovanjem pridobila naklonjenost vlade, ki jo podpira s subvencijami, predvsem pa ji nudi vso moralno pomoč, prav tako kakor jo podpira tudi glavno mesto Praga. Tako je uspelo „Zvezi“, da se je ustanovil „Urad za preizkušnjo gospodinjskih potrebščin“, ki preizkuša praktično po gospodinjah in stvarno po strokovnjakih različne nove gospodinjske aprate, stroje, konzerve, čistilna sredstva itd., katera od dne do dne kot novosti ponujajo gospodinjam, in katera jim mnogokrat po vsiljivi reklami in zgovornosti prodajalcev pripravijo nepotrebno izdatke. Povrhu so večinoma še tujega proizvoda, ali pa nimajo stvarne cene. Da zaščiti „Zveza“ gospodinje v tem oziru, je ustanovila ob sodelovanju čl. vlade zgoraj omenjeni urad, ki pritisne preiskušenim, pravilno taksiranim proizvodom svoj pečat (znamko). Gospodinja, ki kupuje proizvode s tem znakom opremljene, vé, da je kupila dobro in po primerni ceni. A „Ustřed Cechoslovenskích Hospodynjí“ se ne peča samo s kupovalci, temveč tudi s prodajalci, s producenti. Ona vpliva na kakovost proizvodov, daje praktične nasvete, se zanima za izvor blaga, za izpopolnitev, regulira ponudbo in povpraševanje, deluje tedaj blagodejno v vseh pravicah pravega narodnega gospodarstva. Celó v visoko narodnogospodarsko politiko že posega, kajti kartel čehoslovaške sladkorne industrije, ki prodaja v inozemstvu sladkor za polovico ceneje nego v domovini, že prav neprijetno občuti pritisk mogočne armade 50.000 organiziranih čehoslovaških gospodinj.

Posredno pa deluje ta organizacija čehoslovaških gospodinj, ki druží tako delavsko, meščansko, kakor tudi kmečko ženo in mater v drugem pravcu. Ko vzgaja zavedne, praktične, delavne in štedljive gospodinje, dobavlja obenem državi pametne volilke, zavestne državljanke, ki tvorijo mogočno obrambno armado svoji domovini. Ta obramba pa ni samo gospodarska, temveč tudi politična, saj smo že rekli: „Na svoji lastni zemlji hočemo biti srečni.“

A gospa Ružena Černá hoče, da naj se delo prosvitljene češke gospodinje in matere pravilno oceni, naj se smatra gospodinjski poklic ravno tako kot poseben poklic in naj se delo gospodinje zakonito nagradi s posebnim procentom moževega zaslužka. In s tem vprašanjem se sreča z najbolj naprednimi feministkami. Mnogo se peča tudi s poselskim vprašanjem, z racijonalizacijo drobnega hišnega dela, z uredbo modernih stanovanj, s higijeno javnih naprav, snažnostjo v prodajalnah, mlekarnah itd.

Toliko ima še dela. Poleg vsega piše pridno gospodarske članke za različne časopise. Izdala je lani lepo in zelo praktično kuharsko knjigo, ki je splošnega značaja in namenjena začetnicam v kuharski umetnosti, zato

nosi značilen naslov „Kuharska abeceda“. Zelo pripravna je za kuharske šole, tečaje itd. Razen tega je spisala več praktičnih, cenених brošuric, tako sladki „Božični snopčič“, ki uči izdelavo božičnega peciva, delikates in nakita doma; v debelejšo knjigo je zbrala, navdušena popotnica, ki pozna pol Evrope, recepte „Iz kuhinj celega sveta“, izdala je koristen zvezek praktičnih nasvetov o krpanju, snaženju, shranjevanju perila in obleke, in sploh ravnanju v gospodinjstvu, ob vojni pa zvezek „Priprava jedi iz koruzne moke in zdroba“. Izdaja te prve njene knjige je bila tudi diplomatska poteza. Ž njo je rešila „Jednoti“ življenje. Avstrijska vlada je dala natisniti 16.000 eksemplarov, predsednica „Jednote“ je bila rehabilitirana.

In če jo vprašamo, skromno gospo, okrog šestdeset let, ali je zadovoljna z uspehi svojega življenjskega dela, pravi ta pogumna žena: Da, saj ne delam le za danes, ne le za sebe, za današnji rod. Nihče ni zadovoljen, če gleda samo na uspeh, ki mu prinese trenutnih dobrin. Gledati moramo predvsem v bodočnost. Gledati moramo, da bo tudi naši deci dobro.“

Anka Nikoličeva.

Sestra.

Mara Husova.

Naša naloga je težka in častna; ve hodite pred nami, ve nosite kulturo najlepše, najčlovekoljubnejše vede v najširše plasti našega naroda. Vaša dobrota ne sme usahnuti; vaše usmiljenje in potrpljenje naj bo brez mej! Bodite angeli ljubezni in tolažbe! Pojdite, učite in delajte!“ Take in podobne besede so jim govorili visokoučeni ljudje in izkušeni gospodje. Učenke, mlade sestre, so jih poslušale s pobožnimi srci, polnimi vere in dobre volje. Potem so jih razvrstili v uradniške kategorije in jih pahnili v življenje. Tako je dobilo njihovo usmiljenje uradni pečat. Grenko se je nasmehnila mlada sestra ob spominu na tiste lepe besede, ki so se lovile po prašnem zraku šolske učilnice, lepe a ničeve kakor vodni balončki. Krepkeje je stisnila pod pazduho svojo torbico in se napotila v predmestje.

To je bil njen kraj; Bog ve, zakaj so ji ga dali — — — Morda zato, ker so vedeli, da tudi ona izhaja od njih; pa zato, da jih bo bolje razumela, da jim bo povsem blizu.

Njeni varovanci in bolniki so bili raztreseni po razpadajočih barakah, vagonih in kolibah, ki so bile nedostojne za človeška bivališča.

In tem trpinom bi morala pridigovati o higijeni stanovanja. — — — Njim, ki zmrzujejo v razpadajočih cunjah, bi morala govoriti o topli in higijenski obleki; njim, ki pokušajo meso le parkrat v letu in to ob svetlih praznikih, dopovedovati, koliko ga je zdravo jesti in kaj je pravzaprav tečna hrana.

„Pijonirka kulture!“ — — — Ah — — — ugrizla se je v ustne in drobne solze so ji udarile v oči.

V takem razpoloženju je potrkala na nizka, tenka vrata majhne koč. Nič odgovora. Sunila je močnejše in vrata so se vdala. Vlažen, zatohel zrak ji je planil v obraz. Obstala je, da bi se oči privadile mraku.

„Dober dan!“

Deska je zastokala v kotu, vlažna, preperela slama je zašumela. Koščena, žuljava roka se je iztegnila izpod tenke plachte in odkrila mrtvaško bleđi, z redkimi dlakami obrastel, skoro prosojen obraz, na katerem je jetika že zapisala svojo zadnjo besedo. Dvoje velikih, žarečih, globokih oči je posijalo v mraku.

„Kdo ste?“ so zašepetale brezkrvne ustnice tiho, kakor trenuten šepet vetra v mrtvem listju .

„Jaz sem, sestra.“

Koščena roka je zakrtila po zraku, na prosojen obraz so padle velike rdeče rože, usta so pomodrela in strahovito votel kašel je trgal zadnje ostanke bolnikovih pljuč. Priskočila je k postelji in mu držala glavo, ki je v kašlju trdo udarjala ob desko. Kašel je pojenjal in iz pomodrelih ust se je pocedil krvav peneč se curek. Bolnikove oči so se zaprle trudno, kakor k večnemu snu. Le bleđa, vsa vozljasta roka je grabila in iskala nekaj po odeji.

„Nikar ne govorite!“ je rekla sestra, ko je opazila na bolnikovem obrazu tak namen. Potegnila je cunjje iz zamašenega okna in bleđa svetloba se je razlila po tleh.

„Prišla sem, da vam pomagam, kolikor morem. Ne razburjajte se!“

„Hm, usmiljena sestra! — — — še umreti ne moreš v miru od te usmiljenosti.“ so rekle v jeznem blisku bolnikove oči. Vjela je ta pogled in čutila je, kako globoko je resničen.

„No, pijonirka, zdaj pa le na delo! Lepo mu reci, da naj ne pljuje po zemlji, daj mu pljuvalnico, lepo in novo, saj si jo prinesla v torbi s seboj. Ali malo juhe — na to ni mislila uradna usmiljenost in je ni prinesla. In kako naj zrači svoje sobe — — — Poglej: tri korake je široka in celih pet dolga. V stenah so razpoke, skozi nje naletava sneg in veter žvižga svoje melodije. Glej: ves se koplje v znoju — — — kolikokrat naj se ta človek preobleče in kaj si prinesla s seboj? Par tenkih robcev, da obriše z njimi svoj trpeči obraz. Službena usmiljenost ni zmogla boljšega povračila za njegova mlada leta, njegove žulje in življenje. „No, sestrica, uradni pečat nosiš na svoji usmiljenosti — in vendar si prišla, da s svojo prisotnostjo žališ veličino bede in smrti.“

Dobro je vedela, da ne more na dan, niti z najmanjšim dobrim svetom. A če bi kaj rekla, bi bil to krvav zasmeh nezapopadljivemu trpljenju, ki je bilo izpisano na bolnikovem čelu.

Tako so se gnetle njene bodeče misli in odrivale druga drugo. Izpod njih se je razlival jedek, pekoč občutek globokega sramu.

Vrata so se odprla in dolga sključena postava se je potegnila skozi nje. „Dober dan, Martin! Kaj delaš in kako si danes?“ je vprašal prijazen, topel glas pri vratih.

„Umiram počasi.“ — — —

„Jehata, kakopak, umiraš — seveda.“

Pod sivimi obrvmi so mežikale drobne rjave oči, polne miline in dobrote. „Kako si dejal? Umiraš, da že tri mesece, odkar so te pustili iz bolnice, vsak dan umiraš — — — kako pak — beži, beži — a še zmirom migaš. Umira — ah, kaj bi tisto, Martin. Vidiš, jaz sem star, pa je na meni vrsta.“ Na bolnikov obraz je legel dobrodeješen mir in v njegovih očeh se je nekaj zasvetilo kakor odsmeš.

„Zdaj bo prinesla malo juhe. Ni utegnila prej. — — — Delo, kaj hočeš“ je zastokal starec in sedel v kot na desko.

Iz mraka je stopila sestra.

„Oo — — — pa nisi sam? — — — Ne zamerite, star sem in slabo vidim,“ je dejal starec, vstal in v zadregi vrtel med prsti svojo staro kapo, ki jo je bil pozabil sneti ob prihodu.

„Tako, tako — sestra — da, dolžnost, služba — težka služba, gospa —“

K postelji je prislonila malo vegasto mizico in položila nanjo zdravila.

„Vsaki dve uri eno žlico. Olajšalo vam bođe kašelj,“ je rekla žalostno, skoro proseče. Bolnikove oči so se široko odprle in pogled je bil začuden in vprašujoč. Potem so se povesele in koščena roka je zamahnila po zraku, kakor bi hotela zapoditi sitno muho, ki je neslišno letala ob okencu in iskala svetlobe. Betežni, drsajoči koraki so se slišali od zunaj.

„Ona gre, juho nese,“ reče starec na klopi in vstane, da odpre vrata. Najprej je pomolila zgrbančena temna roka kozico, polno dehteče in kadeče se juhe. Prijeten vonj je napolnil žalostni prostor.

„Dober večer, Bog daj!“ so pozdravile dobre sive oči izpod črne rute.

„Dolgo si čakal, Martin. Pa nikar ne bodi hud!“ je zapel njen mehki, malo trepetajoči glas kakor najlepša pesem. Bolnikov obraz se je razvedril in iz oči je zagorela mehka, vdana ljubezen.

„Oh, oh, kdo pa so ta gospodična?“

„Sestra, zdravniška pomočnica.“

„Tako, tako, lepo je to od vas, prav lepo, da obiskujete bolnike in siromašne — — — Veliko zasluženje pred Bogom.“

„Služba je to, mamka, le služba!“ se je oglasil bolnik iz svojih cunj. V njegovem zamolklem, oslabelem glasu je trepetal očitek.

„Služba, i seveda, služba; ti si pa siten, Martin — Naj le sedejo, prosim,“ je hitela ženica in s predpasnikom brisala mali trinožni stolček.

Bolnik je pil v dolgih žejnih požirkih. V tem trenutku ni mislil na nič drugega. V tem času je sestra izvedela, da imata starčka sinove v Ameriki, da živita od njihove pomoči in neke podpore, ki jo dobivata od občine. Da že tri mesece strežeta svojemu sosedu, ker je bolan in sam, daleč od svojih. Dokler ni obolel, je bil to pravi hrust in delavec za dva. Pa je prišlo nenadoma, v nočni službi je vjel pljučnico, ravno štiri mesece bo od tega, — — In zdaj, kar moreva, storiva — kaj hočete, ljudje smo“, je končal starček. „Da, vsi smo ljudje,“ je zamišljeno priki-mala starka.

„Da, ljudje, stokrat boljši od mene in meni podobnih,“ je končala sestra svojo misel zase.

Bolnik je bil povečerjal. Dvignil se je in hotel nekaj reči, ali siloviti kašelj ga vrže nazaj in gosta strjena kri bruhne iz prs po slami.

„Kar pustite, pustite! sama bom. — — — Pozna me in bolj sem ga vajena,“ je rekla starka in hitela pomagati bolniku.

Pri vratih je stala zdravniška pomočnica, gledala konec borbe življenja in smrti s tistim težkim občutkom, ki ga daje zavest, da si ti popolnoma odveč in da ne moreš nič, prav nič pomagati. V zadregi je stopicala ob vratih sem in tja. Bolnikove roke so krilile po zraku kakor koščena krila in iskale nekaj v njem. Naposled padejo utrujene nazaj. Oči se široko odpro, zameglijo se in iz njih pritečejo obilne neme solze. Pogled prebije meglo in ostekleni, gre po sobi od obraza do obraza, ustavi se na obrazu mlade sestre in ugasne.

„Lahko greste, sama bova!“ reče starec z drhtečim glasom in mahne z glavo proti vratom.

Zbežala je ven. Na nebu so se vžigale zvezde in med njimi je opazila dvoje steklenih oči, ki so na meji življenja in smrti poslale zadnji, neizbrisni očitek. Vzdrhtelo ji je telo in težka žalost se je zarila v njeno dušo.

Gozdič je že zelen...

Ivan Vouk:

Majsko popoldne. Travnik pred gozdom. Na travniku pestre rože. Te rože so dekleta: osemnajst do dvajsetletna. Nekatera v narodnih nošah, druga v lahkih modnih oblekah s kratkimi krili in raznobarnimi bluzami, ki jih obletujejo kričeči svileni trakovi. Le tu pa tam je katera odeta v resnobarno volno. Dekleta z liceja. Sredi med njimi stoji profesor Rihard Vernik. Zrel mož višje postave, prej šibak kakor močan, suhljatega, obritega obličja. Redki lasje so že napol sivi in vsa zunanost izdaja človeka, ki ga je „težka življenjska hoja“ nekoliko utrudila. Sicer pa je iz življenjskega „brodoloma“ rešil živahne, idredno izrazite oči. Kadar so se zasvetile izpod črnih obrvi, so v hipu prevladale vse nedostatke njegove nekoliko obrabljene zunanosti.

Očividno se je dobro počutil v krogu mladenk, počivajočih po izletniškem dnevu in vračajočih se v mesto. Praznile so se zadnje zaloge popotnega brašna. Nato se je preko travnika in pokrajine razlegla vesela pesem iz mladih grl. Profesor se je pridružil in pesmi so se vrstile druga za drugo.

Ko je petje utihnilo, so se dekleta zgrnili okoli profesorja, šaleč se in klepetajoč, kakor je to navadno ob takih prilikah. Nato zopet petje.

Intonirale so „Gozdič je že zelen...“

Rihard Vernik se je nekoliko oddaljil od gruč, da bi boljše slišal pesem. Obličje se mu je hipoma zresnilo, oči je uprl v daljavo, senca mu je legla na obličje, da je bil hkratu videti starejši. Dekleta so pela z zanosom in občutkom narodni motiv v moderni Pavčičevi harmoniji. Profesor Vernik je bil ginjen in ganotje se mu je bralo z obličja.

Ko so odpele, ga je vprašala dijakinja:

„Gospod profesor, ali vam je všeč, kakor smo jo zapele?“

„Lepo in z občutkom ste jo zapele, da jo človek kar doživlja.“

„Zakaj doživlja, gospod profesor? Jeli morda v zvezi s kakšnim spominom?“ ga je podražila živahna kratkokrila brinetka.

„Morda pa se vam zdi pretežka, premoreča, ko ste pa hkratu tako resni?“ je dejala rožnolična plavolaska.

„Ni pretežka, toda resna je in, rekel bi, skoraj tragična.“

Te besede so zbudile radovednost deklet, ker so v njih zaslutile profesorjevo življensko skrivnost. Zgrnile so se okrog njega.

„Povejte nam, povejte kaj iz svojega življenja. Gotovo je ta pesem v zvezi s kakšnim pikantnim dogodkom iz starih časov?“ je žgolela brinetka.

„Gospodična Zina, jaz sem še iz stare šole. Nepoboljšljiv romantik. Živim še v tisti dobi, ko so bila dekleta ponižna in pohlevna kakor vijolice, čakajoče popotnika, da jih utrga in dene med liste v knjigo. Vso zimo je še knjiga dišala po skromnih, a krepostnih cvetkah. Zato ne vem, v koliko bi vas utegnile zanimati zgodbe iz tistih davnih časov.“ Tako se je pošalil Vernik.

„Nihče pa ne vodi računov, koliko vijolic je brez koristi usahnilo v tistem vašem lepem zatišju, ne da bi jih kdo povohal. Prav nič mi ni za tako romantiko, gospod profesor,“ ga je zavrnila brinetka.

„Saj pravim, da sem staromoden, da ne razumem današnje mladine, posebno pa ne današnjih deklet. Zgodbe iz tistih časov niso več v čisljih, pokrila jih je plesen. Mi, stari „romantiki“, pobrišemo plesen in moremo še doumeti in na novo uživati spomin na skromne čare skromnejših časov. Od tedaj pa je svet napredoval. Ženski svet je tudi napredoval... Res je, da niso današnja dekleta prav nič podobna onim nekdanjim vijolicam. Svobodnejša so, neodvisnejša. Le to bi rad vedel, če so srečnejša od tedanjih „romantičnih“ devojk. Na to vprašanje mi odgovorite: Ali je današnja mladina srečnejša?“

Dekleta so se spogledala nekoliko v zadregi, toda nobena ni vedela odgovora. Profesor pa je nadaljeval:

„Meni vsaj se dozdeva, da se današnja mladina prehitro poganja v življenje, z otroško nestrpnostjo in nervozno naglico si prizadeva čimprej dognati skrivnosti življenja. Na vsak način in siloma hoče vedeti, kaj je sreča. Toda kaj kmalu je konec vseh prevar, prezgodnje spoznanje pa privede mladino do nezrelih sklepov o vrednosti življenja, o vrednosti idealnih stremljenj človeka. In ko sta mladenič ali mladenka „spoznala“ in „dognala“, da je vse ničevno, se postavita v pozo vsevedočih blazirancev, suvereno prezirajoč takozvane resne ljudi. V taki mladini mora nastati moreča praznina in dolgčas... Morda ni tako, morda je to le moj osebni občutek. Na to vprašanje bi mogli odgovoriti samo prizadeti... Seveda je težko priznati lastni življenski poraz. Rajši ga vsakdo prikriva in živi s težko lažjo na duši, prikrivajoč jo s starčevskim nasmeškom...“

„Res je, res,“ je dejala plavalaska, „romantika je bila vendarle lepa, gospod profesor... Zal, da ne prideš danes nikamor z njo. Življenje je prav prozaično in niti trohice romantično. Mnoga dekleta smo v svoji notranjosti romantična in si želimo boljših, lepših časov, pa če bi morali tudi v staro dobo.“

„Vem, kaj hočete reči, gospodična,“ je odgovoril Vernik. „Hrepenenje po lepoti in sreči je tisto, kar vi imenujete romantiko. To hrepenenje je danes silnejše kakor nikoli poprej. Posebno pri onih, ki se nikakor ne znajdejo v moderni dobi.“

„Zdaj smo pa izgubili nit prejšnjega pogovora, gospod profesor. Hoteli ste nam povedati nekaj iz romantične dobe, pa smo zašli. Kar začnite, gospod profesor,“ se je oglasila tretja.

„Kaj naj začnem? O kakšni zgodbi govorite? Govoril sem o narodni pesmi „Gozdič je že zelen...“, ki ste jo zapele. Otožna je ta pesem. Koliko človeške tragike je v njej. Je to tragika neizžite mladosti:

Gozdič je že zelen,
travnik je razcveten,

ptički pod nebom
veselo pojo.

Kako preprosto je v teh besedah izraženo spočetje življenja. To je mladost, upanje, stremljenje k sreči. Napev pa je otožen. Zakaj neki? Ne samo zaradi naslednjih besed, ampak zato ker pomeni za mnoge prebujenje življenja: obup, potrlost.

Tako poje in toži dekletce. Bolno dekletce. Neozdravljivo bolno. Hira. Njena neizžita mladost toži. Vse želje streme k življenju, duh hoče k solncu, telo sili v prst. Zato se vprašuje:

Ptički, jaz vprašam vas,
al' bo še kdaj spomlad?

Seveda bo še spomlad, toda ne zanjo:

Pomlad že prišla bo,
k' tebe na svet' ne bo.

In končno resignacija:

Ptički pojejo, rož'ce cvetejo,
moj'ga veselja pa n'kol več ne bo.

Drobec strnjenege vesoljnega veletrpjenja je v teh preprostih besedah, v otožnem napevu. Neizmerna bridkost za življenje opeharjene mladosti. Nehote moramo pomisliti na vesoljno trpljenje človeštva, ki ga je strpelo od začetka sveta do danes. Nešteti milijoni so se rodili, živeli in umrli, in, kar je poglavitno, trpeli. Čemu vse to trpljenje? Komu v korist? In rodovi, ki pridejo za nami? Njim je ravno tako zapisano trpljenje. Koliko nesrečnih bitij bo še zapelo to ali podobno žalostno pesem, preden se Bog usmili človeštva in ga pokliče v raj... Pesem prevarane mladosti... Neizmerno trpljenje vzbrstele nebogljenke, vračajoče se v prst; komaj se je malo razgledala, kako je nad to prstjo... Ptički, jaz vprašam vas... Tudi jaz sem jih vprašal, večkrat... Kaj je smoter trpljenja...?

Profesor Rihard je utihnil. Dekleta so molčala, pa se je oglasila plavalaska:

„In vendar je tudi v bolesti nekaj sladkega. V bolesti je tudi lepota.“
„Gospod profesor,“ ga je zopet opomnila brinetka, „zda nadaljujete, to ni še konec. Meni se zdi, da je bil to samo uvod k onemu, kar nam mislite še povedati. Nekaj, kar je v zvezi s to pesmijo... Le povejte nam svojo zgodbo, tudi če je dekameronška...“

Profesor se je nasmehnil in odgovoril:

„Dekameronške zgodbe so vsele, razposajene ali pa strašno krvave. Prav nič se ne podajajo našemu „Gozdiču“.“

„Seveda, seveda“, so klicale druge. „Proč z Dekameronom. Gospod profesor, povejte nam zgodbo o „Gozdiču“.“

Profesor Vernik se je nekoliko obotavljal, potem pa je rekel:

„Res je, vaša pesem me je spomnila na dogodek iz... življenja nekega mojega prijatelja, ki je že umrl. Preprost je ta dogodek, kakor je preprosta narodna pesem. Povem vam ga, dasi ne spada v današnje dobo, in dvomim, da ga boste poslušale s takimi občutki, kakršne sem imel jaz, ko mi ga je prijatelj pripovedoval...“

Vernikova povest.

Moj prijatelj, ki naj ga imenujem Zornik, dasi se je drugače imenoval, je po dovršenih študijah stopil v neko državno službo v lepem slovenskem mestu, ki je danes, žal, zunaj naših mej. Bil je živahen fant in poln življenja. Navduševal se je za naravo in lepoto. Takrat je bil še razposajen in objesten, dasi je bil v svoji duši takozvani romantičnik. Tudi on je iskal svoj življenski vzor, kakor smo tedaj govorili, kratka, iskal je žensko, dekle, ki bi izpolnilo njegove sanje o življenju.

Ni iskal bogate, ugledne ali odlične gospodične, o ne, za to je bil premalo praktičen. Takrat je bilo nekaj takih mladeničev, ki so iskali v ljubezni nekaj trajnega, večnega. Verjeli so v ljubezen. Danes ni več takih čudakov.

V tistih letih mladostnega iskanja je obiskal neke nedelje prijatelja učitelja na deželi. Razpravljala sta, kako je treba odrešiti slovenski narod, razrušiti Avstrijo. Zato pa je treba prebujati ljudstvo in ga pripravljati na odločilni boj, ki so ga napovedovali razni pojavi pred svetovno vojno. Taki so bili tedaj mladi ljudje. Trdno so verjeli v to, kar se je „starim“ zdelo nemogoče, in bodočnost je pokazala, da so imeli prav mladi „romantiki“.

Bila je že popolna noč, ko se je vračal v mesto. Na poti proti postaji je prišel mimo vasice ob reki. Povsod je vladal že nočni podeželski mir, ko je prijatelj iskal v temi pot. Zašel je in prišel v neki kraj, ki mu je bil docela nepoznan. Ob potu je bilo nekaj hiš. Zornik je obstal pri zadnji, ki je bila na samem, in hotel potrkatii na vrata, da bi vprašal, kje je in kod mu je iti.

Tedaj se je zdrznil. Nežen ženski glas je zapel: „Gozdič je že zelen... „Aha, „Gozdič je že zelen...“, smo že na pravi poti,“ je zašepetala poredna brinetka tovarišici na uho.

Zvočen, nežen dekliški glas. Kakor nežne rahle sanje o sreči. In vendar ni bilo samo to. Dekle je pelo s tako globokim občutjem, da je prijatelj molče obstal in poslušal z zanosom do konca. Ko je pesem utihnila, je rahlo zaploskal in zaklical polglasno: „Krasno, gospodična!“ Na mostovžu se je nekdo premaknil in isti nežni glas je vprašal:

„Kdo je?“

„Občudovalec lepe pesmi in lepih deklet.“

„Odkod ste?“

„Popotnik iz mesta. Vračam se v vsakdanjost, s seboj pa ponesem odmev vaše krasne pesmi, ki ste jo zapeli s takim občutkom? Ali ste v resnici tako otožni, kakor je pesem otožna?“

„Morda. Pa kaj vam je zame?“

„Pridite dol, da bom videl, kdo ste?“

In res je prišla. Pričel se je pritažen razgovor dveh mladih ljudi, iščočih srečo. Prijatelj je pozabil na vlak.

„Rad bi vas videl, gospodična. Tema je. Moram videti pevko.“

„Rajši ne, gospod. Morda bi bili razočarani.“

„Oh ne, ni mogoče. Vaš glasek ne laže.“

Prižgal je cigareto bolj zato, da bi njo videl v obličje kakor pa zaradi kajenja. Toda ona si je poredno pokrila obličje z rokami, se odvrnila in se pritaženo hihitala: „Ne boste me videli.“

„Mene pa ste videli?“

„Jaz vas da, prepoznala sem vas, videla sem vas že ... v mestu.“

„Tako? No torej, kaj pravite, zdaj ko ste me videli.“

„Všech ste mi.“

Se dolgo sta se tako šalila in pogovarjala v temi. Prijatelj je zamudil vlak, toda kaj mu je bilo tri ure hoda do mesta v tistih letih in s tistim vročim srcem! Ko sta se ločila, se ni branila njegovega poljuba ... Pokazala mu je pot do glavne ceste in odhitela v hišo.

Ta dogodek je zapustil v prijatelju silen vtis. Ves teden ni imel miru. Samo na to je mislil, kako se povrne tja in poišče belo hišo ob poti, belo hišo z lepim dekletom. Zakaj deklica s tistim lepim glasom je morala biti lepa ...

Prišla je nedelja, pa ni šel. Ni se mogel odločiti. Hkratu ga je postalo sram svojih občutkov.

Čas zaceli celo najhujše srčne rane, zato ni čudno, da je Zornik uvrstil spomin na oni večer med neznatne dogodke iz svojega mladega življenja. Le v urah osamljenosti se je zatekal k njemu, kakor seže človek po lepi knjigi, ki jo je prebral pred davnim časom.

Ta doživljaj bi bil torej potekel brez nadaljnjih posledic za prijatelja, toda usoda je namenila drugače.

Citalnica v D. je prirredila v društvenem domu veselico z mešanim oderskim sporedom. Ena točka je bila: „Dramatizirane narodne pesmi.“ Med gledalci je bil tudi prijatelj Zornik, ki je prišel iz mesta z mnogimi drugimi izletniki.

Preprosta slika: Tesnobna kmetiška soba. Na klopi leži dekletce. Bolno dekletce. Pokašljuje. Mati stopi k oknu, odgrne zaveso, solnce posije v sobo. Otroče izteguje roke k oknu. Mati sede k otroku in mu položi glavo na čelo... Predigra...

Izza odra se tedaj oglasi otožna pesem:

Gozdič je že zelen...

Prenežen, preotožen glas poje, pretresljivo poje. Dekletce na klopi se zgane, iztegne roko.

Zornik se je zdrznil. V hipu je spoznal glas, ki ga je slišal pred dobrim mesecem onega pomladnega večera z mostovža bele hiše ob poti.

Pomlad že prišla bo,
k' tebe na svet ne bo,
k'te bodo djali v to črno zemljo...

Marsikatero oko se je zasolzilo, ko so zadnji zvoki pesmi odmeli izza odra...

Po predstavi je Zornik iskal svojo pevko. Hotel jo je videti in spoznati, obuditi spomine na oni lepi večer.

Vprašal je znanca domačina, kako se imenuje dekle, ki je pelo za odrom.

„Tamle na dvorišču je. Gospodična Lelja z Brda.“

Zornik se je ozrl. Videl je lepo, vitko, mlado postavo. Deklica se je pogovarjala s tovarišico. Ko je zagledala Zornika, se je naglo okrenila, da je Zornik ni utegnil videti v obličje. Nato se je poslovila od prijateljice ter se izgubila v gneči odhajajočih...

Zornik je pristopil k njeni tovarišici in jo vprašal, zakaj je ona tako naglo odšla.

„Ali se zanimate zanjo?“ ga je vprašala pol poredno, pol pikro.

Zorniku pa ni bilo do šale.

„Gospodična, ali ne bi hoteli sporočiti gospodični Lelji, da bi rad z njo govoril. Skoda, da je odšla.“

„Počakajte tu, grem ponjo.“

Kmalu se je vrnila in rekla:

„Lelja stoji za onole hišo in čaka prijateljic, da pojdejo skupaj na Brdo. Tam jo dobite. Jaz ji nisem nič rekla. Zdaj veste, kje je, sami ji povejte, kar ji imate povedati.“ Po teh besedah mu je dekle obrnilo hrbet in odšlo v nasprotno smer.

Zornik je našel Leljo. Bila je sama. Stala je ob kostanju na poti.

Pristopil je k njej in jo pozval: „Lelja.“

Deklica se je polagoma, toda odločno okrenila.

Tedaj je prijatelja nekaj stisnilo pri srcu... Pred seboj je videl obraz, ki mu je mahoma porušil vse idealizirane predstave o oboževani pevki. Morda je bilo to obličje nekdanje lepe, morda bi bilo še danes lepo, da ga niso kvarile koze. Samo velike, črne, izrazite oči so nekoliko blažile skaženi obraz. Zornik pa ni videl teh oči. Videl je samo koze, njegove raznežene sanje so bile užaljene. Nekaj ga je tiščalo v grlu, da ni mogel

izustiti besede. Ona pa ga je gledala s svojimi velikimi zametastimi očmi, ki so izražale silno bolešt. Videla je njegovo razočaranje. Končno je Zornik izustil: „Pojdiva se malo izprehajaj.“ Sla je z njim. Ni mogel najti pravega pogovora. Ona pa je molčala. Oba sta čutila, da morata takoj narazen, zakaj obema je bilo mučno. Naglo je deklica obstala in rekla: „Čemu ste me iskali? Škoda za lep spomin. Zdaj je vsega konec... Jaz sem vas večkrat videla... V mestu... Vi me niste poznali... In takrat mi je bilo boljše kakor zdaj... Zbogom...“

Podala mu je roko z resnim obličjem, mu pogledala globoko v dušo in odbrzela z lagotnim mladeniškim korakom. Ozrl se je za njo. „Če bi ne bilo njenega spačenega obličja...“ je vzdihnil Zornik. V tem hipu mu je bilo, da bi jo poklical nazaj, toda neki zli duh mu je zamoril glas. Okrenil se je in odšel potrto.

Ko se je vrnil v mesto, mu je bilo, kakor da je napravil zločin. Duša mu je bila razdvojena, vest ga je pekla, toda ni videl izhoda. Zaslutil je globoko notranjost dekletovo, lepoto njenih srčnih občutkov. Tudi se je spomnil njenih lepih oči, videl pred seboj njen vitki stas... Čez nekaj dni je prejel tole pismo:

Dragi!

Cemu si me poiskal, da si mi pogledal v obličje? Razdril si lep spomin, da mi ni več obstanka. Vendar ti želim srečo in večno te bom ljubila. Lelja.

Te vrstice so Zornika presunile, toda siloma je odganjal od sebe neprijetne misli. Samemu sebi se je zastudil...

Nekaj dni pozneje so prinesli časopisi vest, da je utonila Lelja M. z Brda v Vipavi, ko je šla k vodi s perilom... Nesreča...

Zornika je ta vest silno pretresla. Obšla ga je strašna žalost, kes in spoznanje, da je pahnil od sebe srečo.

Pozneje je šel na njen grob. Leljina smrt je bila zavita v temo, a moreča slutnja je spremljala Zornika do smrti.

Nekoč mi je dejal: „Moja duša nima več miru“. Zaradi njenega nekoliko nelepega obličja sem prezrl ostale vrline in njeno notranjo vrednost. S svojim malenkostnim sramom sem jo morda res gnal v smrt. Zdaj sem razumel, zakaj se je že tistega večera tako bala svetlobe.

Malenkosten sebičnež sem. Zdaj vem: že takrat se mi je zdela lepa vkljub razoranemu obličju, da, lepa, kakor jo imam danes pred seboj. Da nisem jaz posegel v njeno življenje, bi bila morda še živa. V sladki boleti bi bilo njeno življenje našlo drug smoter. Kdo drug bi jo znal ceniti. Ker pa je videla moj umik, se je prehudo zavedla, da je grda in ji je pot do sreče zaprta.

In kar je najbolj čudno: Po njeni smrti sem jo vzljubil. Preskrbel sem si njeno sliko, ki jo še imam. In ko gledam sliko, slišim njen sladki glas, njeno hrepenenje po življenju. Tudi njeno pegasto obličje sem vzljubil

po njeni smrti. In če bi zdajle stopila predme, bi pokrtil s poljubi sleherno pegico...

Cudno je človeško srce. Dosegljivi predmet nima vrednosti. Šele ko se zaveš, da ga ni več, ga pričneš ceniti in hrepeneti po njem... Leta so minevala, toda nikdar več nisem zahrepenel po nekdanji ljubezni, iščočii v ljubezni smoter življenja. Površna znanja z drugimi dekletii niso mogla izpolniti praznine, ki je nastala v moji notranjosti po njeni smrti.

* * *

Profesor Vernik je končal.

Plavolaska ga je vprašala: „Rekli ste, da je vaš prijatelj umrl? Ali je to res?“

„Da, že davno je umrl... Kakor vidite, je ta zgodba dolgočasna in današnjim časom prav nič primerna... Da, prijatelj Zornik je umrl in z njim romantika. Zornikov ni več...“

Nastala je kratka debata o profesorjevi povesti. Vitkonosa brinetka je vzela iz torbice ogledalce in škatlico s pudrom ter rekla:

„Eh, križ je, če je ženska grda.“

Sonet.

Zorana.

*Sanjala v sobi palma je zaspala,
da v solncu se razžarja Nila val
in da velblodov dolga karavana
došla s puščave k njej je na obal...*

*A zunaj je ležala bela slana,
ki mraz je v noči bil jo nasejal,
le motni žarek jasnega svečana
jo čez zavese s solncem je obdal...*

*Premišljam palmo, tuje dete vztočno,
ki k solncu juga hrepeni odločno,
a sanjam mojim svetlih ciljev ni...*

*Kot Ahasver nemirni duh hiti,
ne v solnce dneva, le v temo polnočno,
in bleda vešča up — pred njim beži...*

Pred večerom.

Maksa Samsova.

*Dekle v vrtu rože v šop nabira,
za zastrtim okno nekdo svira —
zliiva dušo v glase vijoline...*

*Hip lepote srce ti prešine —
hip mladosti dragega spomina...
Dalje toži mehka vijolina...*

Gledaš, ko mladost beži...

Maksa Samsova.

*Gledaš, ko mladost beži...
Ni v slovo besede mile...
V polju slana že leži,
kamor nekdanj so hodile
moje sanje zlatokrile...*

*V polju slana že leži...
Čaka srce... V mrzli grozi
se zaveda: Ne privozi
čoln življenja v tih pristan...*

*Val konča ga razdivjan,
glej, razbije ga pečina...
Voda zgrne se... Nad vali
Kroži črn galeb spomina...*

Kratek pregled nekaterih del jugoslovanske filozofke dr. Ksenije Atanasijevičeve.

Marjana Kokalj - Željeznova.

2. Žene v Eshilovih tragedijah.

V moderni drami je pogosto tip žene značilnejši kot moški tip. Drama gane neposredneje, kadar je žena nositeljica njenega zmisla; akcija pa je navadno gibkejša, zapletljaj psihološko prepleten, kadar je središče drame žena. Morda zato radi dajejo v literaturi težišče ženam, ker imajo nemirnejše čustvovanje in ker so bolj komplicirane, zagonetnejše kot moški, ki so po pravih priprosti. Tako so v celoti Ibsenove žene reljefnejše kot njegovi moški, pa tudi Strindbergov tip žene - demona, katero je njegov duh kljub fiksnim ideji „da vsako zlo prihaja od žene“, zamisli tako močno, da so potisnjeni moški na drugo mesto. Daleč bi zašli, če bi naštevali žene iz modernih dram. Plete se vrsta junakinj nenavadnega duševnega kompleksa. Že antična tragedija je potrdila resnico, da je žena v svoji prirodni zločnosti dragocena za književnost, in stari tragiki že dajejo nesmrtno tipe žen, ki nadkrilijo marsikateri tip žene v moderni drami.

Tragik Frinih je prvokrat uvedel zbor žena v svojem delu „Feničanke“, ki objokujejo polom feničanskega brodovja pri Salamini.

Ženo kot samostojno osebo na odru je prvi ustvaril Eshil (525—450 pred Kr.), ki je bil med najmočnejšimi geniji človeštva. V sedmih tragedijah, ki so se ohranile od njegovih mnogobrojnih del (Aristofan jih omenja 70), nahajamo skromno število žen. Njegove tragedije so navdahnjene z bujno preroško domišljijo ter so izrečene vzvišene moralne misli. Sicer je dejanje skoraj revno in nepremično. Predelaval je „homerske predmete“, dramatičiral Ilijado in Odisejo. On ni imel zmisla za psihološke podrobnosti ženske duše, marveč le za velike, ogromne črte, iz katerih se sestavljajo osebnosti velikanov, utelešujejo neke ogromne misli ali stremljenja. O Aristofanovih „Žabah“ Eshil s ponosom povdarja, da je vzvišen njegov delokrog in da vanj nima pristopa človeška strast. „Za Homerom sem jaz prvi podal Patrokla in Tevkra z levjim srcem, da bi vlil državljanom željo izenačiti se s tema dvema velikima človekoma, kakor hitro zadoni glas trobente. Toda jaz nisem nikoli dovedel na oder blodnice Fedre, niti Stenobe, pa se tudi ne spominjam, da bi bil sploh kdaj podal zaljubljeno ženo.“

Pod pritiskom fatalnosti, v katero veruje Eshil, zorijo v dušah Eshilovih žena razne nesreče. Tako sluti v „Peržanih“ Atosa, mati Kserksova, pod vtisom težkih sanj poraz Peržanov in ni prav nič presenečena, ko ji glasnik pove nesrečo.

V tragediji „Sedmorica pod Tebo“ črta Eshil Edipovo hčer Antigono, ki kot zastopnica božje pravice zakoplje svojega brata Polinika proti ukazu tebanškega senata.

V slavni trilogiji „Orestija“ slika Eshil konec Homerjevega Ahila in vlogo njegove perfidne žene Klitemnestre. V prvi tragediji te trilogije „Agamemnon“ sporoči stražnik Klitemnestri, da je videl dolgo pričakovano znamenje o padu Troje. Klitemnestra hlini veselost in pozdravlja Ahilov prihod v dolgem govoru in prepričuje svojega moža o svoji ljubezni in zvestobi. Zapove sužnjem, da razgrnejo rdeče preproge, da bi stopal čez nje njen soprog. Agamemnon, četudi se boji osvete bogov, gre čez nje. Toda Kasandra,²⁾ Priamova hči, ki je bila mlada in lepa Apolonova prerokinja, ki jo je pripeljal s seboj Agamemnon kot sužnjo, se ustavi. V zanosu odkrije začudenemu zboru, da bo Klitemnestra ubila Agamemnona in njo. Čeprav se ni spuščal Eshil v psihološke podrobnosti, vendar je Kasandra med vsemi njegovimi ženami najbolj izklesana. Poleg te nežne deklace se odbija hudobna Klitemnestra, ki zverinsko ubije svojega moža in Kasandro zaradi svoje ljubezni do Egista, ki ji je tudi pomagal pri zločinu. Po končanem grozodejstvu daje v opoju satanskega veselja brezobzirno duška svoji krvoločnosti in kot v vročici pripoveduje, kako je izvršila umor. Nato zopet glumi osveto kot prevarana žena. Pa četudi je Klitemnestra tip hladnokrvne in logične zločinke, je pravzaprav le orodje usode, ker po Eshilovi fantastični veri „zlu sledi nujno drugo zlo“.

3. Žene v Sofoklejevih tragedijah.

Sofoklej je napisal okoli 111 tragedij. Toda on ni več pesnik vzvišenega. Uvedel je v dramsko poezijo poleg moralnih razmišljanj tudi psihološka opazovanja, vendar je pa ohranil v svojih delih skladnost in mero. Njegove osebe niso več velikani, podložne so človeškim zablodam, vendar stoje etično nad povprečnimi ljudmi. Pri Sofokleju spodrine pogosto zunanjo moč usode moralna zmaga ter zato ne goni več njegovih oseb v krivico in zablodo mračna usoda, prerokstva in sanje. Bolj človeške so kot Eshilove ter so same odgovorne za svojo srečo. Sofoklej je počasnejši v razvijanju drame, je bolj nadarjen z zmisлом za različne in duševne posameznosti in se oddaljuje od Eshilove mitološke in zgodovinske drame; četudi rabi iste predmete in predstavlja iste osebe, vendar že pripravlja tla za psihološko dramo, katero bo dal v popolnosti Euripid. Zato so Sofoklejeve žene manj vzvišene kakor Eshilove, pogosto se dvigajo z moralno zavestjo od človeškega k božanskemu, vendar se njihova nagnjenja in kreposti vedno gibljejo v mejah mogočega.

V svoji najpopolnejši drami „Edip“ (Oedipus) slika Sofoklej Edipovo tragično ženo in mater Jokasto kot skeptika. Ona ne veruje v prerokovanje, izkušnja ji je vzela vero vanje. Toda ko izve za tragiko svoje rodbine, nima moči, da bi zdržala iznenadenje usode, pa se obesi, medtem ko Edip odide in blodi po svetu v hčerama.

V drami: „Edip na Kolonu“ prikazuje ganljivo ljubezen Antigone in Ismene do očeta. Edip je priznal, da sta njegovi hčerki, ki sta po strašnem naključju tudi njegovi sestri — zanj boljši kot pa sinovi.

V „Antigoni“, najsjajnejši drami starega veka, slika Sofoklej smrt smelega in ponosne hčerke nesrečnega kralja Edipa. Vsebina drame je nadaljevanje Eshilove drame: „Sedmorica pod Tebo“. Antigona zakoplje brata Polinika in se ne boji smrti. Ismena je strahopetna, toda nazadnje hoče deliti s sestro kazen, kar pa Antigona odbije. Nič ne pomagajo prošnje Hemonja, sina tebanškega kralja Kreona. On ljubi Antigono. Kreon ne popušča in Antigono odvedejo v temno votlino. Ko naposled Kreon zapove, da naj pripeljejo An-

tigono iz votline, je že prepozno: Antigona se je obesila, Hemon se je usmrtil poleg nje, a njegova mati Euridika se je tudi umorila iz žalosti zaradi sinove smrti.

Poleg Antigone, polne ljubezni in človeških čuvstev, je Sofoklej ustvaril še eno ženo ter morda celo bolj umetniško izklesano: Elektro. Elektra ne pozabi in ne oprosti, je mračna in demonska narava, na njeno maščevalno pobudo se godi pravičnost. Ker je Klitemnestra umorila Agamemnona, je izgubila njena hči Elektra svojo otroško ljubezen. V svoji globoki žalosti čuti besno sovraštvo in krije osveto. V očetovi hiši živi žalostno in ponižana kot tujka. Iz daljave spodbada svojega brata Oresta, naj se osveti nad očetovim morilcem.

Orest se nazadnje vrne iz tujine s svojim prijateljem in obišče Agamemnov grob. Tu pripoveduje Elektra dekletom iz dobrih hiš, da je popolnoma naravno njeno neprestano sovraštvo, ker sedi na očetovem prestolu njegov morilec. Njena mlajša sestra Hrizotemis se je vdala v svojo usodo in ji svetuje zamanj, da naj pusti brezplodno jezo. Hrizotemis spominja nekoliko na Ismeno, sestro Antigonino.

Klitemnestro so vznemirile strašne sanje ter pošlje Hrizotemiso, da žrtvuje na Agamemnovem grobu, kar ji pa Elektra odsvetuje.

Napram Elektri zagovarja Klitemnestra svoj zločin s tem, da je umorila svojega moža iz osvete, ker je žrtvoval njuno hčerko Ifigenijo. Elektra je v obupu dozorela, postala je bistroumna in ne veruje v ta razlog. Odkrito kaže svoji materi, kako hrepeni po osveti. Zaveda se, da niso svetla njena čustva, in da ne pristojajo mladosti, toda nesramno delo ji je vzbudilo nesramno čuvstvo. Sofoklejeva Klitemnestra, žejna življenja in uživanja, krčevito prosi Febuso, da jo obdrži na prestolu.

Po dogovoru obvesti Klitemnestro, da je poginil Orest. Poblepnica neprestano vpije od veselja, da ji sedaj več ne preti nevarnost. Ta vest vzbuja v Elektri zadnjo moč za osveto in sedaj, ko ni več Oresta, bo ona sama izpolnila njegovo nalogo. Vendar se kmalu nato pojavi Orest. Fanatična osvetnica goni brata v zločin in strastno prosi pomoči boga Apolona. Medtem ko Klitemnestra za odrom roti Elektro, naj se je usmili, je Elektra nepopustljiva na odru. Na njeno pobudo Orest umori tudi Egista.

Sofoklejeva Elektra je dosledna v svojem sovraštvu. Elektra ni nič manj strašna kot Klitemnestra.^{*)}

V tragediji „Tračanke“ riše Sofoklej ljubosumno ženo, z nenavadno občutljivo dušo in vestnostjo. Herkulova žena Dejanira se trudi povrniti omajano ljubezen svojega moža. Zato mu pošlje obleko, pomočeno v kri centauro Nessosa, ker veruje v njeno čarodejno moč. Toda v njej zgori Herkul, a Dejanira se usmrti, ker nima moči, da bi prenašala posledice svoje pomote, v kateri je bila vendar dobra namera.

1) usoda.

2) Primerjaj Schillerjevo pesem: Cassandra.

3) Tip Elektre da priložnost za primerjanje treh velikih tragikov. V Eshilovih „Spokornikih“ je Elektra predvsem posrednica, da se izpolni pravični zakon poplačila. V trenutkih, kjer pronica njena osebnost, je mehkejša kakor Sofoklejeva. Euripid nekoliko menja okolnosti tragedije: njegova Elektra ni več medium usode, ni tragična osvetnica, marveč je izvrsten dialektik, ki z dokazovanjem ustvarja osveto. Na Elektrina namigavanja o umoru se Klitemnestra izgovarja, da je to storila ne zaradi Ifigenije, ampak ker je dal s svojo nezvestobo slab vzgled, in zaključuje: kadar greši žena, je kriv pravzaprav mož. V celoti ima Euripidova Elektra odlične lastnosti učenke sofistov, a je brez dostojanstva tragične junakinje.

Žena — sograditeljica doma.

Špelca Mladič - Tavčarjeva.

Nikdar še se ni toliko zidalo kot v sedanjem času: bodisi da smo k temu primorani, ker je težko dobiti stanovanje, bodisi da je tako, ako le deloma ustreza našim željam in potrebam, nedosegljivo drago; bodisi da so med nami tako srečni ljudje z zadostnimi sredstvi, da lahko utelesijo svoje sanje, razvijejo fantazijo in si postavijo tak dom, kakor so si ga v mislih že sto in tisočkrat predstavljali. Saj je skoroda podzavestno v nas vseh ono močno hrepenenje po lastnem solnčnem domu, po lastnih štirih stenah, po lastni zemlji v lastni domovini.

Kdor si je postavljal lastni dom, ve, da v tem ni sama prijetnost, zabava; ve, da je združeno s tem delom mnogo, mnogo truda, skrbi, tudi slabe volje in razočaranja.

A končno so le vse priprave gotove in prav zares se začne z gradbo. Pa prav te priprave so najvažnejše. Če vprašaš tega ali onega, ki si je gradil hišo, je-li z vsem zadovoljen, ti bo vsak izmed njih odgovoril, da bi danes to in ono vse drugače napravil. Mnogo, mnogo dni in tednov je potrebno, da dozori vse to, kar nosimo v sebi kot želje, kot potrebe, o čemur se dan na dan pogovarjamo, napravljamo načrte. Dozori tako daleč, da sedaj šele pritegnemo k posvetovanju izvedenga mojstra — arhitekta. In tu, v teh posvetovanjih z arhitektom, in že prej v zamislekih, se mi zdi, je tako važno mesto za ženo.

Ne mislim pri tem na ženo, ki je absolvirala študije arhitekta; ne, ne, v mislih mi je žena, visoko kultivirana, naobražena. Žena, ki z zanimanjem za umetniške knjige zasleduje razvoj moderne arhitekture, žena, ki ima siguren pogled za lepoto, svojemu namenu ustrezajočo.

Za vse to prevdarjanje, premišljevanje, izbiranje, risanje nedostaje možu, ki je preobložen z dnevnimi posli, niti časa. Srčno rad prepusti velik del ustvarjanja lastnega doma svoji ženi. Bolj kot on občuti ona v svojem dosedanem bivališču vse hibe in napake. Čuti, da je prostor, ko stopiš v dom, pretesen, premračen: pa se že porodi v njej misel na malo „hall“, nekako predsobo, kjer bi tudi lahko sprejela posete; priključi malo, le z zastorom od hall (navadili smo se kar rabiti izraz „dila“, ki se nam zdi nekako domač, dasi izvira iz nemščine: „die Diele“) ločeno garderobo, kamor odložiš površnik, dežnik, klobuk. Da bo prijazna, svetla, treba na stopnjišču povečati okna. Ali pa v kuhinji: premalo je prostora; žena si že pomaga s tem, da vzida omare, omarice za čistila, krtače itd. v stene; si zamisli prostor, kjer bo montiran umivalnik za posodo. V skromnejših razmerah si pridrži kotiček v kuhinji, ki bo služil — opažen z mizo in klopmi — kot ljub prostorček za obedovanje. Nad tem prostorom je treba montirati luč, drugo nad štedilnikom; shramba zahteva prostor, dobro ločen od kuhinje itd.

Da, tudi mož ve in občuti, da je spalnica pretesna. A žena si že izmeri pohištvo, si ga v zmanjšanem obsegu nariše, izreže in porazdeli v novem načrtu. Tu je treba razširiti, tam treba namestiti okno. Tudi on ve, da hoče imeti v hiši čimveč solnca, zraka. A žena, ki ves dan doma opazuje, točno ve, kam določiti spalnico, da bo imela ob zračenju jutranje solnce, kam delovno ali stanovanjsko sobo, kjer se biva večinoma popoldne, da je takrat v njej svetlo, solnčno, prijazno. Žena predvsem čuti neznosno vročino poleti v kuhinji, zato jo namesti v načrtu ob severno steno.

Tu, v tej sobi žena največ biva. Že si je zamislila kotiček blizu okna z lepim razgledom. Tu bo imela cvetke, tu bo šivala, vezla. Lepo ji bo: od dela ji uha-

jajo misli in pogled v zelenje, v lepo pokrajino. Vrne se, obogatena, zopet v domači kotiček in prenese tisto vedro, solčno razpoloženje med štiri lastne stene. V tej sobi dela mož. Ako se v naglici ne domisli drugega, izbere v ta namen mirno, izbrano barvo za stensko slikarijo; določi prostor za pisalno mizo tako, da stoji prosto v sobi, da bo dnevna svetloba prihajala z leve strani. Tam, kjer bodo stali naslanjači in miza, namestimo stikalo za električni samovar.

Stokrat v mislih prebrodi žena vso hišico: določi najvedrejši prostor deci, sprejema popoldne od dela utrujenega moža v prostoru, ki ga mora umiriti, ki mu mora biti odpočitek. Prehodi hodnike in kopalnico, pa shrambe in poselski prostor, pa klet in podstrežje in pralnico. Za vse si je v teku let nabrala že toliko izkušenj, da kar ne more vsem mislim dati duška. In se spomni z radostjo tudi prazničnih dnevo in ur, ko si pozove v dom ljube prijatelje, večerov, ko zadone strune in se vzdrami pesem.

Vse, prav vse pretehta in premisli s praktičnih vidikov; a vso to smotrenost je treba združiti z najboljšim okusom, z najfinejšim čutom za lepoto. Že v tej razdelitvi prostorov, vrat, oken, v medsebojni vezanosti ali ločenosti posedi nih sob je toliko važnega prevdaranja, je možen velik razmah. Tako tesno zvezano je vse od prvega početka; potreba, arhitektura in estetika. Tu je že tako široko polje za udejstvovanje žene, kaj šele, ko lahko začne prav z onim, ženi lastnim, profinjenim čutom, okusom opremljati notranjost vsega svojega gnezdeca, za kar se ji nudi tisoč možnosti in za kar ima prav poseben dar. Dar, ki ga v vsem in povsod tako blagodejno občuti mož, otroci in vsi, ki prihajajo v njen dom.

Nadvladje moškega in ženskega spola v zgodovini narodov.

Milica Stupanova.

Ves civilizirani svet stoji danes v znamenju patrimonija, nadvlade moških, in to stanje se večinoma smatra kot edino možno. Pazno, objektivno proučevanje zgodovine pa je v zadnjih desetletjih neizpodbitno dokazalo, da je imela skoraj pri vseh narodih v nekaterih razdobjih nadvlado ženska, dobe se še danes primitivni narodi, pri katerih so bolj ali manj očitni znaki ženske nadvlade. Ako pazno spremljamo razvoj narodov od prvih početkov do današnjih dni, zasledimo vedno znova, kako je nihala oblast med moškim in ženskim spolom vedno sem ter tja in se na tem potu naravno včasih ustavila v srednji legi, tako da je vladala med obema spoloma popolna ravnopravnost. To nihanje se je vršilo seveda v tako velikanskih razdobjih, da se lahko spozna samo ob skrajno natančnem proučevanju zgodovine, posebno še ker so zgodovinski viri, ki pripovedujejo o dobah ženske nadvlade, vedno skrajno pomanjkljivi in netočni. Kadar si je namreč kateri izmed obeh spolov pridobil oblast, je bila vedno njegová prva skrb, ko je prišel do moči, da uniči vse, kar je spominjalo na prejšnjo dobo, v kateri je vladal drugi spol. Ker je pa vladal zadnja stoletja in deloma še vlada pri vseh kulturnih narodih moški spol, so poročila iz one dobe, ko je bil narobe svet in je vladala ženska, povsod zelo redka in skrajno pomanjkljiva. Najjasnejšo podkrepitev te trditve nam nudi zgodovina naših severnih bratov Čehov. O zgodovini češke zemlje imamo do smrti kralja Sama (658) še dovolj poročil. Od Samove smrti pa do Karla Velikega, torej za več kot poldruugo stoletje, pa nimamo pisanih poročil o češki zemlji in vemo samo to, kar se je ohranilo po ustnem sporočilu. A iz tega lahko sklepamo, da je bila na Češkem v tej dobi ženski

dana oblast. Ljudsko izročilo pravi, da je češki narod po smrti poglavarja Kroka posadil na knežji stol njegovo hčer Libušo, najmlajšo in najbistrejšo izmed treh sestra, ki da je vladala v največje zadovoljstvo vsega naroda in mu ustvarila pravo zlato dobo. Da je imela ta doba, v kateri je vladala Libuša, vse znake absolutne ženske nadvlade, nam priča najboljše zgodovinsko dokazano dejstvo, da so za časa Libušinega vladanja na Češkem pohabljali vse otroke moškega spola. Na pohabljanje otrok enega spola naletimo v zgodovini primitivnih narodov zelo pogosto. Vedno pa vidimo, da pohablja vladajoči spol samo otroke podložnega spola, dočim prizanaša otrokom istega spola, kot je n. pr. na Kitajskem neomejeno vladajoči spol pohabljal do nedavnega otrokom ženskega spola noge, ker hoče s tem oslabiliti podložni spol in lastnemu spolu tudi za bodoče zasigurati moč. Ta dogodek, ki se je edini ohranil naši zgodovini, nam priča, da je tudi češki zemlji dolga desetletja vladala ženska. Da pa nimamo pisanih poročil o tej brezdvomno zanimivi dobi, nam jasno kaže, kako je moški spol, ko je prišel spet do oblasti, dosledno in brezobzirno uničil vse, kar je spominjalo na dobo njegove podložnosti. Kakšno da je bilo razmerje med obema spoloma pri ostalih slovanskih rodovih v prejšnjih časih in kdo da je tu imel prej oblast v rokah, je pa še danes vse nedognano in nerazčiščeno, ker se še dosedaj ni našel učenjak, ki bi to važno kulturnozgodovinsko poglavje načel in obdelal.

Pač pa so pri raznih drugih narodih nepristranski zgodovinarji to vprašanje že davno rešili in pri tem dognali skoraj povsod razdobja, v katerih so vladale ženske, in spet druga, v katerih sta bila oba spola ravnopravna. Tako n. pr. je dokazano, da so stali Egipčani v času svoje največje moči pod žensko vlado. Egipčani spadajo k najstarejšim nam znanim narodom. Iz poročil pisatelja Nimfodorja lahko sklepamo, da je bila v začetku zgodovinske dobe v Egiptu še moška nadvlada, kajti ta Sirakužan poroča, da je šele egipčanski kralj Sesostris vpeljal žensko nadvlado s tem, da je dodelil moškim ženska dela in obratno. Od tega časa naprej je bila dolga stoletja egipčanska žena absolutna gospodarica v svoji deželi, tako da je Sofoklej zasmehoval Egipčane kot „ženske hlapce ob Nilu“. Ta doba ženske nadvlade je obsegala v Egiptu več kot celo tisočletje in je segala še daleč v ptolomejsko dobo. Še v listinah iz ptolomejske dobe se imenuje kraljičino ime vedno pred kraljevim. Kakor nam pričajo listine, so vladale v Egiptu v tem času popolnoma drugačne razmere, kot smo jih vajeni danes. Egipčansko dekle je snubilo svojega bodočega moža in njemu na čast zlagalo ljubavne pesmi. Egipčanske žene so imele pred zakonom in tudi pozneje v zakonu popolno svobodo v spolnem pogledu, dočim se je smatralo kot nečastno, če se je moški v tem pogledu pregrešil. Torej vidimo že v vseh oblikah ljubavnega življenja popolno nasprotje danes vladajočim razmeram. Egipčanski mož je imenoval svojo ženo „vladarico“ ali „gospodarico“ in ni smel brez njenega dovoljenja napraviti niti najmanjšega koraka. Ako se je egipčanski ženi mož zameril, ga je lahko vsak čas odslovila, medtem ko njen mož te pravice ni imel. Nezakonski otrok ni bil za Egipčanko sramota, nezakonski otroci so bili v Egiptu zakonskim popolnoma ravnopravni, kar je razumljivo, kajti v starem Egiptu so dobili otroci ime po materi in ni torej očetovstvo v tem pogledu imelo nikake važnosti. Ako se egipčanski mladenič ni do določene starostne dobe mogel poročiti, je bil deležen zasmehovanja od vseh strani, prav kakor v polpretekli dobi za časa moške nadvlade dekle, ki se ni poročilo. Ob tej priliki je dobro, če se poudari, da se pri vseh narodih, pri katerih je vladala ženska, nikoli ni razvila prostitucija, ki je najžalostnejši izrastek moške nadvlade. Tako pri starih Egipčanih kot pri Spartancih je bila prostitucija povsem neznan, kar stoji v popolnem nasprotju z običaji vseh ostalih takratnih kulturnih narodov, ki so stali pod moško oblastjo. Zanimiv je pojav, katerega lahko v naših dneh posebno v severnejših državah opazujemo,

da že s priborjeno ravnopravnostjo žene, izginja prostitucija, to strašno socialno zlo, samo po sebi.

Tudi delitev premoženja in dela med oba spola je bila v Egiptu popolnoma drugačna kot v naših dneh. V Egiptu je bilo vse premoženje v ženskih rokah, moški je prinesel doto v zakon, katero si je egipčanska nevesta takoj usvojila kot svojo absolutno lastnino. Iz več listin te dobe se lahko razbere, da je bila ob poroki ženi pripisana hiša in vse ostalo premoženje. Posli egipčanske žene so bili enaki poslom vladajočega moškega spola v naših dneh. Egipčanske žene so skrbele za pridobivanje premoženja za svojo družino, opravljale vsa javna dela in trgovale, medtem ko so se moški držali hiše, skrbeli za družino in deco, predli, kuhali, prali i. t. d. V sv. pismu stare zaveze se celo omenja, kako so Izraelci zaničevali svoje gospodarje Egipčane, ker so ti opravljali ženska dela. Tudi Herodot, Sofoklej in Nimfodor pišejo z začudenjem in zasmehovanjem o tej nenavadni delitvi dela pri Egipčanih. V skladu s to obratno delitvijo dela je seveda tudi, da so bile pri Egipčanih samo hčerke dolžne podpirati svoje oslabele ali obnemogle starše. Egipčanskim sinovom bi to ne bilo mogoče, ker niso imeli lastnega premoženja. Ker je bilo pri Egipčanih vse premoženje v rokah žen, tudi ni bilo pri njih nepriskrbljenih nezakonskih otrok.

Obleka egipčanske žene je bila izredno preprosta in enostranska. Na vseh slikah se vidi, da so imele egipčanske žene od kraljice do kmetice vse enako obleko, preprosto, ravno haljo. Vse egipčanske žene so imele kratko porezane lase. Sploh so vsi raziskovalci staroegipčanske kulture soglasno mnenja, da je bila takratna egipčanska žena naprednejša in modernejša kot pa njena vrstnica v naših dneh. Obleka egipčanskih mož pa je bila izredno pestra in bogata in egipčanski možje so mnogo žrtvovali za lepota in nakit. Vse to je v temni zvezi s to delitvijo dela, ki je bila v Egiptu običajna. Egipčanke so šle po svojih poslih izven doma in niso imele časa misliti na svojo zunanost. Prav tako so bile uniformirane, kot je bil še do nedavne naš moški svet, kateremu je bil za vse prilike, za vse starostne dobe in za vse stanove predpisan isti kraj obleke. Obleka žene naših dni pa je bila še do nedavnega izredno mnogolicična in nališana ter je tipične znake ženskega telesa pretirano povdarjala. Tako vidimo v vseh najmanjših podrobnostih, da je egipčanska žena suvereno obvladala položaj, kar tudi jasno dokazuje verstvo starih Egipčanov. Njihovo prabožanstvo, najvišja verska oseba, ni bil bog, ampak boginja Izida. Tudi v ostalih nebesih starih Egipčanov je bilo prostora predvsem za boginje, bogovi so igrali vedno samo podrejeno vlogo. Sploh je tipični znak verstva onih narodov, ki stoje pod žensko nadvlado, da so vsa ali pa vsaj glavna božanstva ženskega spola.

Zanimivo ilustracijo egipčanske žene nam kaže dogodek, o katerem pripoveduje sv. pismo, zgodba o Putifarjevi ženi in o Jožefu. Putifarjeva žena je bila svobodna Egipčanka, katera je imela tudi v zakonu vse svoboščine in se jih je tudi poslužila, snubeč sama ljubimca po običaju svoje dežele. Jožef je bil pa Izraelec, vzgojen po popolnoma drugačnih načelih, navajen na moško nadoblast in moško snubitev. Tako sta v tem primeru trčili dve različni obliki kulturnega življenja druga na drugo in ker se je Jožef nahajal v deželi, kjer je vladala ženska, je bil za upor kaznovan. Jasen dokaz za absolutno premoč Egipčank je še drugi dogodek, o katerem poroča sv. pismo, namreč umor vseh izraelskih dečkov, kakor so to zapovedali Izraelcem njih gospodarji Egipčani. V zgodovini primitivnih narodov naletimo pogosto na umor otrok, bodisi otrok lastnega rodu ali kakšnega zasužnjenege naroda. Vedno pa vidimo, da obvaruje dotični spol, ki ima oblast v rokah, otroke istega spola pred umorom in pusti umoriti samo otroke podrejenega spola. Saj sklepa n. pr. Vaerting iz raznih okoliščin, da je imela tudi Herodova doba značaj ženske nadvlade.

(Konec prih.)

Srečanje iz šole „Lige za mir in svobodo“.

Vera Albrechtova.

Ko sem prejela pismo Pavline, moje znanke iz socialne šole, ki sva jo obe posečali pred leti v letoviškem mestecu Podjebrady na Češkem, me je zavest o pomanjklivosti vzgoje naših otrok globoko zbolela. Kako daleč smo še v svojih nazorih in navadah! Človeka zgrozi, ko pomisli, kje je za nas še tista doba, v kateri žive že danes ljudje, ki so bili zbrani kot ena družina v tem prijaznem češkem mestecu.

Internacionalna ženska liga za mir in svobodo, ki je razširjena že po vsem svetu, prireja letno sestanke, predavanja in diskusije. Takrat smo se zbrali iz vseh delov sveta pod devizo: socialni mir. In v krogu teh izbrancev sem se seznanila z ljudmi, ki mi ostanejo trajno v spominu. Kdo bi pozabil sivolasega osebnega tajnika Tolstega Bugakova, in spet živahnega francoskega pisatelja Pierre Hampa, ki je bil nekoč preprost delavec na francoskih železnicah, strogo resno Matildo Veartingovo, znano delavko na vzgojnem polju, profesorja kalkutske univerze ponosnega Indijca Kalidas Naga, ki nam je v svojem rodnem jeziku, v tistih bajnih poletnih večerih ob Labi recitiral prelestne verze Tagoreja; pa dobrodušnega ohridskega škofa Velimiroviča, ki je razdelil ves svoj denar med revno češko deco, in še toliko drugih, v katerih si takoj zaslutil pravega človeka.

Danes pa mislim predusem nanjo, ki je bila moja sostanovalka, žena kakor jo redko srečaš v življenju. Bila je učiteljica z Monakovega. Prišla je peš, zaprašena od šestdnevne hoje, v skromnem oblačilu, v sandalah, z nahrbtnikom na ramenih in smehom na ustih. Ni bila poročena. Posinovila je štiri-letnega dečka, čigar oče je bil zločinec in mati prostitutka. Vse svoje moči je žrtvovala, da napravi iz tega bednega bitja pravega, celega človeka. Pretrpela je z njim vso revščino in bedo, toda občutila je ni. Bila je veren otrok narave in z navdušenjem mi je na večer pravila pri odprtem oknu z razgledom na vilke topole v brezmejni češki ravnini, kako sta skupno s fantkom prehodila bavorske gozdove, kjer sta nabirala suhljadi in drv za svoje skromne obede. Bila sta v tesnem prijateljskem razmerju in takrat, ko mu je bilo osem let, ji je pisal pisma, vsebinsko tako dovršena, da bi človek nikdar ne verjel, da jih je pisal otrok.

Šole v Nemčiji niso ustrezale njenim nazorom o vzgoji, zato je žrtvovala vse in oddala dečka v zavod ob Ženevskem jezeru. Zdaj mi piše: „Tam ni nobenih kazni, nobenih poslov, otroci si morajo pomagati sami. Izključno rastlinska hrana, vrt in jezero. Toplo, skupno življenje kot v veliki rodbini, z angleškimi občevalnim in francoskim učnim jezikom. Vedno najboljši zrak, pouk kar največ mogoče v prosti naravi, plavanje, veslanje, vse krasno za otroka. In odločila sem se, da pustim svojega fantka tankaj, in piše mi, kako zelo mu ugaja. Tam vlada duh Kvekerjev* in vse vodilne osebnosti so prežete velike in plemenite ideje trajnega miru med narodi. Želim, da bi bil tudi moj fant vzgojen v tem duhu. Pri nas doma je to tako otežkočeno, ker vzgoja otroka ni samo v naših rokah. V njegovi glavi že pošteno deluje in upam, da tudi v njegovem srcu in bo odločilno za njegovo bodočnost...“

Kako trdna je bila ona sama v svojih načelih, je dokazala ob priliki banketa, ko nas je predsednik Masaryk povabil v svojo rezidenco na Hradčanih. Kot pristna vegetarijantka ni pokusila mesa, večina gostov je bila njenih misli, češ, da z barbarskim uživanjem uničujemo življenje živali, ki je pravtako dra-

* Angleška sekta protinikov vojne. Med svetovno vojno jih je bilo v Angliji veliko število interniranih. Ima že po vsem svetu pristaše.

goceno. Visoko naobražena, do skrajnosti skromna v svojih zahtevah, je uživala v naravi in bila mogoče najsrečnejši človek, kar sem jih srečala v svojem življenju. Bila je notranje tako harmonična, da ji življenje v svoji nizkosti in podlosti ni moglo do živga. Da bo otrok, ki mu je bila usoda tako naklonjena, da je prišel v njene roke, pravi človek, o tem niti malo ne dvomim.*

** So sekte, ki popolnoma odklanjajo živalska živila, nekateri, n. pr. Mazdaznanci, celo jajca, češ, da se s tem uniči oz. prepreči razvoj zaplodka. Nič jih ne moti misel, kaj bi bilo, če bi njih brezobzirno geslo „ne ubijaj“ postalo splošno veljaven nazor in bi človek dovoljeval svobodno razmnoževanje zajcem, lisicam, mišim i. dr. — če bi kot posledica teh nazorov ne redil živine, pustil propadati kokošja jajca i. t. d.* Op. ur.

Naša hrana in zdravje.*)

Konec.

Lotimo pa se zdaj še vprašanja, ki se čezdalje bolj pogosto postavlja, namreč: katera hrana je človeku primernejša, rastlinska ali živalska. Tudi tega vprašanja ni mogoče rešiti kar tako na kratko ali postaviti zakon ali predpis, ker tudi v tem pogledu ne žive vsi narodi pod istim podnebjem in ne vsi ljudje ob enakih življenjskih prilikah. Navdušeni zastopniki vegetarijancev skušajo pregovoriti svet, da je velik, če ne največji del zla, ki zadeva človeštvo, povzročen po uživanju mesa. Ni nobenega dvoma, da človek dobro shaja z rastlinsko hrano. Saj se prehranjuje večji del človeštva v celem svojem življenju skoraj izključno z rastlinsko hrano, pri tem pa težko delajo in dosegaajo visoko starost. Poglejmo samo v naše hribe, kjer imajo meso na mizi le v največjih praznikih. Na drugi strani pa vidimo cele narode, n. pr. v severnih polarnih krajih, ki se žive celo svoje življenje samo z mesom, ker rastlinske hrane sploh ni, in vendar ravno tako žive.

Pokazalo se je v zadnjih letih, da poraba mesa v Evropi stalno raste. S sigurnostjo se danes še ne da reči, da je to v škodo prebivalstvu, ni pa izključeno, da nastopa čas, ki bo karakteriziran po preobilici uživanja mesa in bo ta preobilica oškodovala zdravje. Zdravnikom je znano nebroj poednih slučajev, ko so obolela prebavila pri ljudeh, katerih hrana je obsegala stalno preveč mesa, in so zaradi tega zaključili, da sta preobilica mesne hrane in obolenje v vzročni zvezi. Ta zaključek sicer še ni dokazan, ampak je prav verjetna domneva.

In takih prav verjetnih domnev je mnogo. Statistike v različnih kulturnih deželah kažejo na čezdalje večje širjenje raka. Za en vzrok se navaja med drugimi preobilica mesa v hrani. Isto je glede želodčnega čira ali rane na želodcu. Poznamo kraje, kjer ima vsak deseti človek (po Thomayerju) želodčni čir in druge, kjer je eno tako obolenje na 2000 ljudi. Pokazalo se je, da je zlasti malo želodčnih čirov v krajih, kjer je udomačena pretežna rastlinska hrana.

V zadnjih letih kažejo zdravniki tudi na okolnost, da ostajajo od mesne hrane v telesu neuporabljeni ostanki, katere je treba izločiti

*) Po „Zdravju.“

iz telesa. To je naloga ledvic. Jasno je, da ledvice, ako so že drugače kako prizadete, tega dela ne morejo izvršiti z uspehom in ga izvrše le na svojo škodo. Zato danes zdravniki prepovedo bolnikom na ledvicah uživanje mesa.

Tudi pri božjasti so ugotovili, da rastlinska hrana zmanjša napade.

Najvažnejša pa je trditev o vplivu mesa na apnenje žil. To obolenje je v drugi polovici življenja najbolj pogosto. Povzročča težko srčno napako in s tem tudi smrt. Tudi ta bolezen je čezdalje bolj pogosta.

Tudi še o nekaterih drugih boleznih (skorbut, protin) se smatra, da so v zvezi s pomanjkanjem rastlinske hrane.

Zdravniška veda pa je iz opazovanj mnogih poedinih slučajev ugotovila še neko važno okolnost, da namreč marsikdo ne prenese hrane, ki je za drugega povsem neškodljiva. To gre za posebne vrste individualnih lastnosti, ki jih ne poznamo in ki podpirajo vznik bolezni. Te lastnosti delajo človeka nekako dovzetnega za določene bolezni in tako stanje imenujemo s tujim izrazom ideosinkrazija. Pri sorazmerno velikem številu ljudi opazujemo po užitju rdečih jagod, malin, rakov itd. pojav lisastega srbečega izpuščaja po vsem telesu (urticaria).

Pri otrocih in večkrat tudi pri odraslih lahko opazujemo še en pojav, namreč odpor proti nekaterim jedem. Včasih je ta odpor kako utemeljen, po kakem dogodku (n. pr. slučajno bruhanje, muha v jedi), navadno pa ne ve dotičnik utemeljitve. Tak odpor ima seveda lahko škodljive posledice, zlasti ako se obrača proti koristni rastlinski hrani, zelenjavi in sadju. V mnogih družinah lahko najdemo primere za to, ko matere tožijo, da otrok nima teka, da je samo nekaj jedi, da stalno hujša itd. Takemu odporu se da lažje odpomoči s pripravljanjem in izmenjavanjem različnih vrst zelenjav, sadja itd., kakor pa z dajanjem zdravih.

Desetletnica Kola jugoslovanskih sester v Ljubljani.

M. M.

Na cvetno nedeljo je preteklo 10 let, odkar si je slovensko ženstvo ustanovilo svojo najmočnejšo organizacijo, Kolo jugoslovanskih sester v Ljubljani. Prve čase po preobratu so Slovenke napravile bilanco svojega dotodanjega društvenega dela; proučile so potrebe, ki jih je ustvaril novi položaj, in pregledale društveno delovanje svojih sester v novi domovini ter takoj spoznale, da bi bila organizacija po vzorcu Kola srpskih sestara udruženje, ki bi najboljše ustrezalo našim razmeram.

Obračun desetletnega dela Kola, podan na letošnjem občnem zboru dne 26. aprila, je jasno dokazal, da so Slovenke pred desetimi leti ubrale pravo pot. V poročilu glavnega odbora in številnih podružnic se je zrcalilo vse veliko delo, izvršeno na socialnem, kulturnem in obrambnem polju. Posebno veliki so uspehi socialnega dela Kola, ki si je postavilo tudi vidne spomenike na tem polju, razne socialne institucije, med temi zlasti počitniški dom Franje Tavčarjeve v Kraljevi in počitniški dom celjskega kola v Bakarcu, kamor bo Kolo vsako poletje pošiljalo na stotine otrok, da si okrepe zdravje na solne in v morskimi kopelih.

Persida Prodanovičeva

Franja Tavčarjeva

Zlata Kovačevićeva

Kolo jugoslovanskih sester je obhajalo svojo desetletnico tako, kakor izvršuje vse svoje delo: dostojno in brez hrupa. Zvečer pred jubilejnim dnem je bil v veliki dvorani Uniona slavnostni koncert, na katerem so sodelovali odlični pevski zbori in solisti. V nedeljo dopoldne se je vršilo v dvorani Kazine slavnostno zborovanje, ki je bilo jako dobro obiskano. Poleg delegatke in zastopnic raznih ženskih organizacij so bili prisotni tudi zastopniki oblasti, banske in mestne uprave, ki so vsi čestitali Kolu na njegovem uspehu ter posebno povdarjali, kako velike važnosti je socijalno delo Kolašic za mesto in za vso banovino. S posebnim veseljem so bile sprejete delegatke ženskih organizacij izven naše banovine: zastopnica iz Beograda pod vodstvom gospe Prodanovičeve, podpredsednice Kola srpskih sestara, ter iz Zagreba pod vodstvom gospe Zlate Kovačevićeve, ki je pozdravila Kolo v imenu vseh ženskih društev Savske banovine.

Popoldne se je vršil istotam 11. redni občni zbor; udeležile so se ga poleg naših tudi vse zunanje delegatke, ki so z velikim zanimanjem poslušale poročila naših podeželskih zastopnic ter tako odnesle s seboj lepo sliko kulturno-socijalnega dela naše žene med narodom.

Izvoljen je bil z vzklikom skoro ves stari odbor pod predsedstvom gospe Franje Tavčarjeve, ki zayzema to častno mesto že vseh 10 let in si je s svojim smotrenim in nesebičnim delom pridobila toliko zaslug za naše Kolo.

Drevo spoznanja.

And. V.

Znamenje našega življenja in tajna naše usode: drevo spoznanja.

Stalo je ob vsem početku, obloženo s sadovi, ki so odgovarjali poželenju čutov, s katerimi je bil — tudi iz vsega početka — obdarjen človek.

Toda dana je bila prepoved: „Od tega drevesa ne jej!“ Človeku je bila nastavljena past! In šel je vanjo in bil preklet in izgnan iz raja.

Človek pa je ostal človek in prepoved je ostala prepoved — tudi izven raja. Odpoved je velika zapoved. Ob njej se izkaže dostojanstvo človeka: svobodna volja.

Toda strašno je, da tudi v odpovedi ni blagoslova, ker se zlostavljena narava maščuje — tako ali tako.

Izvestja

Po ženskem svetu.

Mednarodna zveza za žensko volilno pravico in državljansko vzgojo žen na zborovanju v Beogradu.

Žene vsega sveta so združene v dveh velikih mednarodnih organizacijah: v „Mednarodnem ženskem savezu“, katerega glavni namen je, vzbuditi ženam socialno zavest in jo usmeriti v praktično delo, ter v „Mednarodni zvezi za žensko volilno pravico“, ki se bavi zlasti s politično enakopravnostjo žene. To organizacijo so ustanovili že l. 1904. Leto za letom se je večalo število včlanjenih društev iz najrazličnejših držav iz vseh delov sveta. Na kongresih, ki so se vršili vsako drugo leto, so delegatke poročale o uspehih svojega prizadevanja za politično enakopravnost žene. Vlade posameznih držav so kmalu uvidele, kako velikega pomena je ta organizacija, in so začele pošiljati na Zvezine kongrese svoje uradne delegatke. L. 1926. je bil kongres v Parizu; takrat so zborovalke priredile veličasten zbor za svetovni mir. Poleg govornic sta nastopila tudi dva francoska ministra, ki sta govorila o mirovnem vprašanju. Na ta kongres je poslalo posebno zastopnico tudi Društvo narodov in Mednarodni urad za delo. Posebno znamenito pa je bilo predlansko zborovanje v Berlinu, ko je Zveza praznovala 25-letnico svojega obstoja in so bile zastopane že 43 države. Tudi tu je bilo veliko mirovno zborovanje, govorile so žene iz raznih držav, med njimi tudi naša delegatka Alojzija Štebijeva. Dasi je bil prvotni namen te ženske organizacije borba za politična prava in državljansko vzgojo žene, se zadnja leta bolj in bolj posveča predvsem propagandi za svetovni mir. Zato prireja poleg kongresov še posebne konference, na katerih razpravlja važna vprašanja, ki naj vodijo k uresničenju splošnega in trajnega miru med državami. Tako zborovanje je bilo tudi pri nas v Beogradu od 17. do 20. maja. V prihodnji številki bo obširnejše poročilo o tej konferenci.

Ana Shaw, ameriška pastorica, je bila med prvimi bojevnici za ženska politična prava. Neumorno je delala, pisala je članke in prirejala shode ter dokazovala, kako potrebno je, da se tudi žena udeležuje javnega dela v državi, da dobi besedo v politični upravi in tako prinomore do boljše ureditve človeške družbe, predvsem pa lastne države in občine. Nosila je izredno

zapanke: kadarkoli je v Ujedinjenih državah dala kaka država ženam volilno pravico, si je dala Ana Shaw vdeliti v to broško nov biser. Doživela je izpolnitev svoje največje želje: ko je l. 1919. umrla — stara nad 70 let — je bila njena zaponka napolnjena z biseri do zadnjega prostora, kajti vse države Unije so bile do takrat že uvedle žensko volilno pravico.

Ženska — ravnateljica velike jetnišnice. Dr. jur. Andjela Jovanovičeva je imenovana za ravnateljico velikih zaporov. Jugoslovansko žensktvo pozdravlja to imenovanje kot novo pridobitev za ženske poklice in priručno čestita mladi doktorici.

Finske žene proti prepovedi alkohola. Čudno se slišijo te besede: žena nasprotuje zakonu, s katerim se prepoveduje prodaja alkoholnih pijač! In vendar je poslal Ženski savez na Finskem ministru spomenico, v kateri pravi, kako se je v deželi razpislo pijančevanje baš sedaj, ko je točenje alkoholnih pijač z zakonom prepovedano. Prepovedani sadovi mikajo človeka bolj kakor dovoljeni. Nikakor se ne more izdatno prepričati tajno popivanje in posledice alkoholnega uživanja so sedaj hujše kot prej. Zato prosijo žene ministra, naj zopet ukine to prepoved, ki samo demoralizira državljane, ter naj predpiše nova pata, ki bodo sigurneje vodila do vzdržnosti.

Francoska dekleta. Po mnenju in izkušnjah univerzitetnega profesorja Morneta v Parizu so današnje študentke veliko bližje tipu starih babic, kakor bi človek mislil, sodeč po dekletih, ki nastopajo v sodobnem romanu. Moderna garson je pač bolj papirnata kot resnična, če izvzamemo razne prodajalke in šivilje, ki morajo že po svojih poklicnih zahtevah predstavljati modne tipe. Romantična poezija Lamartina in Georg Sandove je pri francoskih študentkah najpriljubljenejša. V odnosu do profesorjev so študentke bolj osebne in priručne, pri znanstvenem delu se odključujejo: čeprav je na filozofski fakulteti število ženskih slušateljic tako visoko kakor število moških, imajo povprečno več ženskih disertacij kot moških.

Proti nočnemu delu žensk. Mednarodna socialistična ženska konferenca se je izrekla proti predlagani spremembi v mednarodni konvenciji, s katero naj bi se odpravili nekateri zaščitni ukrepi za ženske de-

lavke. Dosedanja zaščita ženske delovne sile mora ostati v zakonu, ženskam se mora zabraniti nočno delo, potrebni so večji odmori in dopusti ob času, ko potrebuje žena kot roditeljica in hraniteljica otroka več

počitka in prostega časa. Saj se vse to ne zahteva zato, da bi imela žena kot oseba zase večje ugodnosti pred moškimi, nego samo zato, da se s tem omogoči boljši človeški zarod.

Higijena.

Zdravstvo in lepota.

Nadaljevanje.

Piše dr. E. Jenko-Grogerjeva.

Mastna koža.

Mastno kožo imajo večinoma črnolaskke, ker njih žlezni sistem živahneje deluje. Če je koža tako mastna, da se svetijo v njej znojne pore, ne pridejo do veljave niti najlepše poteze in ne dajo lepotnega učinka. Priporočljivo je umivanje z zelo vročo vodo zjutraj in zvečer, nato naj se koža rahlo namaže z limonovim sokom in počaka, da se sok osuši na obrazu. To postopanje bo omejevalo izločanje maščobe, dokdati zamoremo še uporabo spirita diluti za hitro snaženje lic in glicerinovoga mila, potem uporabo primernega toaletnega nospalnega prahu, ki popije vlogo in maščobo. Izogibati se treba mastnih krem, ki krožijo v prodaji kozmetičnih sredstev kot „krema proti bleščici polti“. Prirosto sredstvo za mehčanje mastne kože po gori omenjenem umivanju je mazanje s slededečo tekočino: za dober deciliter mandeljevega ali navadnega (precejenega) mleka deni $\frac{1}{4}$ žličke limonovega soka, dobro stres, pomoči v tekočino košček vate, namaži ž njim obraz zjutraj in zvečer.

Maščobo in blesk z nosu odstranite takoj z očiščenim benzinom; pomočite vanj šop vate, jo ožmite in naglo potegnite ž njo po nosu, potem pa ga namažite s poprej omenjeno tekočino za mehčanje mastne kože. Ogrci, acne sebacee, se pojavljajo v množini, če zastaja loj v lojnicah, katerega povzročujejo razne funkcionalne motnje, bodisi presnavljalne ali prehranjevalne (konstipacija, krči želodca, žolčnega mehurja) ali v žilah (bolezni spolnih organov), motnje v funkciji žlez (jetar, ledvic, pljuč). Navadno so ogrci kot črne točke ali majhni žeblički, ki nastanejo po vnetju lojnih žlezic, katere se gnobjo in stiskajo. Zdravljenje omenjenega kožnega vnetja zahteva nbroj različnih metod, ki se prilagode slučaju po preudarku zdravnikom. Omenim le nekoliko vrst, katere so v sodobnem napredovanju kozmetične a rostopanja skoraj poljudne. 1. Farmaceutični pripomočki segajo po nospalnih praških, različnih maskah (iz gumija, japonskega papirja, svile itd.), po luščenju, povzročenem z različnimi mazili. 2. V irurgična medicina se poslužuje kanterizacije (prežiganja) in skarifikacije (rezanja). 3. Fizikalna medicina se zateka k posebni masaži, ultravioletnim žarkom in radiju.

Razpravljati in določati o umestnosti tega ali drugega zdravljenja spada v delo-

krog zdravnika, lajki napravijo lahko nepopravljive pogoške. Potrebno na je, da vemo, s čim se morda lahko obvarujemo te nadleže.

Kdor je podvržen ogrcem, ne sme uživati mastne juhe, sirov z glivicami, masti, slanine, morskih rib in rakov. Izogibati se mora alkohola, delikates, divjačine, začimb (kisa, popra, gorčice, mariniranih rib, kuhilice in neke vrste ohrovtva, svežega kruha, slaščic, čokolade, močne kave, močnega čaja).

Jedilni čas naj se točno drži dnevnega reda; prehrana vsebuje testenine, jajca, mlečne jedi, krompir v koži ali pire, sveže prikuhe, riž, lečo, nežno meso, perutnino, meh kak neslan sir, kuhano sadje, suhe biskvite. V pijačah se je omejiti kvec emu na lahko pivo in vodo s kakoršnim si bodi odedkom. Za posipanje obraza se rabi škrobni puder, ki popije maščobo.

(Dalje prih.)

Zobozdravniški kotichek.

Piše dr. Josip Tavčar.

Omenil sem zadnjič, da čiščenje zob s ščetko podnevi ni tako potrebno in zado- stuje, če si odstranimo ostanke jedi z zobotrebem in po jedi izplakemo usta, ker se z žvečenjem hrane čisti in utrjuje zobovje samo. V kako izdatni meri se to vrši, vidimo šele, če na eni strani iz kate- regakoli vzroka ne moremo uporabljati zob. Tam se v kratkem času zobje prevlečejo z zmesjo sline in segnitih ostankov hrane, dlesno oteče, postane silno občutljivo in krvavi, če se ga le dotaknemo. Gnitje zob v takih razmerah hitro napreduje, radi vnetja dlesna in ozobja se zobje omajejo in kmalu popolnoma propadejo. Zato je normalna uporaba zob predpogoj za ohranitev zdravega zobovja in je naravno čiščenje zob z žvečenjem hrane mnogo bolj učinkovito kakor čiščenje s ščetko ali kate- rimi koli umetnim čistilnim sredstvom. Pri tem seveda ni brez pomena, kako hrano uživamo. Vsakemu bo jasno, da si z mehko in tekočo hrano zob ne moremo tako očistiti kakor s trdo in gosto, ki se oprijemlje zob in jo je treba dalje časa žvečiti. Vzemimo samo razliko pri kruhu. Bel, mehkek kruh hitro razgrizemo in ga le kratak čas pridržimo v ustih, dočim moramo gost, črn kruh dalje časa žvečiti. Pri tem se v ustih nabere mnogo sline, ki se dobro pomeša s kruhom. Pod pritiskom žvečenja se ta gosta masa vrine med posamezne zobe in od tam odstrani vse ostanke prej zaužite hrane in tudi številne naselbine bakterij, ki so se v teh skritih koticčkih bohotno raz-

pasle. Dlesno se pri tem dobro zmasira, prepoji s krvjo in utrdi, ojači se pa tudi željst in mišičje, ki se uporablja pri žvečenju. To je zlasti važno pri otrocih, v dobi, ko se ves žvečilni aparat šele razvija. Kakor si ne moremo misliti, da bi bile kosti v mišičasti atletovi roki tenke in slabotne, tako se tudi otroške željsti in mišice z izdatnim žvečenjem utrdijo enakomerno in močno razvijejo. Zobje v taki željstji zrastejo pravilno postavljeni, ker imajo dovolj prostora in niso tako podvrženi gnitju, kakor če stojijo pretesno in drug preko drugega. Zato ne dajajmo otroku, kakor hitro dobi zobe, samo mehke in tekoče hrane, katere ni treba nič žvečiti, ampak naj uživa tudi tršo hrano in zlasti mnogo gostega, črnega kruha večkrat na dan. Ne bojmo se, da mu s tako „pretežko“ hrano preobložimo in pokvarimo želodec, nasprotno mu s tem ojačimo tudi vse druge organe, ki prebavljajo. Neprebavljive snovi, ki se v velikih množinah nahajajo v hrani, nikakor niso prazen balast za želodec in črevo, ampak so ravno tako potreben in koristen del hrane, kakor hranilne snovi same, ker urejujejo in pospešujejo pravilno delovanje prebavnih organov. Že v ustih se pri žvečenju konsistentne hrane izloča večja količina sline, ki je važno prebavilno sredstvo, pa tudi izločanje prebavnih sokov v želodcu in črevih je v tesni zvezi z draženjem, ki ga izvaja prebavljanje obilnejše in gostejše hrane na te organe.

Postelja. „Postelja je naša ponočna obleka,“ pravi neki slaven higijeni. Četrtni del svojega življenja prebijemo v postelji. Zato je važno, da je postelja temu primerna. V spanju se obnavlja in okrepa telo, luknjice v koži izločajo, kar je bilo prišlo črez dan strupa in nesnage v kri in na kožo. Če ležemo v nečedno, vlažno posteljo, vstanemo zjutraj trudni in v zbiti, telo se ni prenovilo. V zatohlem prostoru ali če smrdi posteljina, je mučno -ljučam, zato prebavila ne delujejo, koža ne izloča. Postelja mora stati tako, da pride zrak do nje, pa če stoji tudi sredi sobe. Ne sme biti pri vlažni steni, pa tudi ne ob vratih in pihati ne sme nanjo. Blazine so dostikrat ovira dobremu spanju. Lepo je videti visoko vzglavje, pametno pa ni, če ležimo previsoko. Prvotni namen blazine je bil samo, da ima glava malo opore; zdaj pa počivajo tudi rame na blazini in če ni primerna, drči telo navzdol ali se stisne v ramah, ker se ne more prav prilagoditi. Iz tega nastanejo bolečine v hrbtu in celo zgrbljenje. Japonci imajo za spanje neko pripravo, ki ima v sredi vdolbino, da pride pri ležanju sama glava vanjo. Na Angleškem so v navadi okrogle blazine. Najboljši nabas za te blazine je žima. Ker pa ne prenese vsakdo žime, devajo povrh žime malo vate, kar ni zdravo, ker srka vata vlagu iz glave in iz zraka. Neki zdravnik

priporoča, naj bi bila taka blazina v sredini malo stisnjena in prešita, da bi nastala jamica kakor na japonski blazini in bi bila glava in zatilnik lepo v jami, podprta ob straneh od blazine. Tako vdolbino si poišče glava tudi v pernati blazini, ker rije toliko časa vanjo, da si naredi jamico.

Umrljivost dece in starost roditeljev. Naravno je, da imajo starši, ki dočakajo starost, več otrok, kakor oni, ki umrjejo mladi. Higijeni trdijo, da imajo dolgo živeči starši več odporne sile in da žive njih otroci tudi dlje kakor otroci staršev, ki umrjejo zgodaj. Neki nemški zdravnik je dognal, da raste odporna sila otrok s starostjo staršev. Tako umrje več otrok, ki so brez očeta ali matere pred petim letom, kakor onih otrok v tej starosti, ki imajo starše. In to tudi pri premožnih, tako da je jasno, da ni tega krivo pomanjkanje ampak odporna sila. Naše ljudstvo sodi že od nekdaj tako. So rodbine, katere imenujejo dolgoletne, in so kratkoletne. Zavarovalnice se zanimajo predvsem za življenjsko dobo zavarovancevih staršev. Dolgo življenje je torej nekaj, kar se tudi podeduje.

Poleti dobe dojenčki pogostoma grižo. Pa tudi odrastli. Vzrok temu pa ni sadje, ki ga dojenčki itak ne dobe, ampak sparjeno mleko. V hudi vročini se spari mleko že v kravi; posebno kjer so hlevi neprimerni, neprezračeni, ne dovolj izkidani in snažni. Na potu v mesto se mleko zopet pari, v slabem stanovanju stoji na soncu, okno je na dvorišče v bližini stranišča ali jame in mleko vleče vsak duh, vse kali boleznih nase. Vodja bakter. lab. na kolinski mestni klavnici je razsodil, da vsebuje mleko, kakor ga prinašajo v Kölnu navadno na trg, več kakor milijon zametkov boleznih v enem samem kubičnem centimetru. Nobeno živilo ni tako občutljivo za vsak smrad in vonj kakor mleko. Vsak smrad ali vonj pa je razpuščena snov. Pri nobenem živilu ni potreba toliko snage kakor pri mleku. — Pastir je gnal krave preko jarka, v katerem so zakopali od prisada poginulo žival. Tisti večer je imelo mleko duh po mrhovini. Po mleku se prenese lahko tifus, jetika, griža, koze in druge bolezni. Mleko, ki se kisa v vlažni zatohli shrambi, je nezdravo. Mleko, ki je že stokrat prevreto, se popolnoma spremeni v svoji sestavi, nima več okusa ne redilne moči in je dojenčku strup. Slaba navada mater je tudi, da puščajo steklenico z mlekom v kotliču „da je mleko kar naprej toplo“. Mleko je najbolje, da zavre in ga odstaviš. Čim manjša je količina mleka, tem slabše postane, če stoji in ga prekuhavaš. Ravno pri mleku bi ne smeli gledati pri kupovanju na kaplje; pri nas pride na glavo po vsej priliki več vina kakor mleka. Zdaj bomo imeli tudi pri nas pasterizirano mleko, ki se ne skisa.

Vzgoja.

Dete ne spada v zabavo odrastlih. Zdaj so otroci že povsod, kamor ne spadajo. Mlade matere nimajo zanesljivega človeka, da bi mu prepustile otroka, pa ga vodijo s seboj v gostilno, na plesišče, v kino, v gledišče, na izlete. Povsod vidimo utrujene otroke, ki bi bili tako radi doma pri svojih igračah in moledujejo: „Domov!“ Nervoznost, slabo spanje, prezgodnja zrelost so posledica tega, da vidi in poslušata otrok, kar je za odrasle. Ubogi možgančki se prenapenjajo, da bi doumeli vse te čudne stvari. Posebno kvaren je kino za otrokove živce in oči.

Zatiraj prirojena zla nagnjenja otrok. Bilo bi zaman tajiiti, da ne podedujemo lastnosti svojih staršev in dedov. Star rek pravi: „Prišel je na vislice, katere je zaslužil že njegov oče.“ Vse velike izjave in pri-

dobitve so plod iskanja več rodov, tako pa je tudi marsikak nam nepojmljiv zločin samo dejanje, ki je spalo v duši očeta ali deda. Zato je tako važno, da pozna vzgojitelj preteklost staršev in dedov svojih gojencev. „Tatov sin postane ropar“, so rekli nekadaj. Znana je pravljica o materi, ki je jokala za svojim otrokom, pa ji je rekel modri mož, da naj se potolaži, ker bi bil njen otrok tat in ropar. Mati ni verjela, pa je modri mož postavil poleg mrtve otrokove roke kupe cekinov — in mrtva roka se je krčila, da bi zagrabila cekine. „Imel je tako žilo.“

Z ljubeznijo pomaga vzgojitelj otrokom, da ne izbruhnejo v njih prirojena zla nagnjenja, Zmerjanje in kazni navadno ne poboljšajo otroka. Posebno naše dni ima vzgojitelj silno težko nalogo.

Kuhinja.

Ostanke mesa lahko porabimo tudi na sledeči način: Prav drobno sesekljaj razno meso, ki je ostalo, bodisi kuhano ali pečeno. Skuhaj par krompirjev, jih pretlači in zmešaj z mesom. Vmes umešaj tudi po potrebi eno ali več jajec. To zmes malo osoli, dodaj kako dišavo, a prav malo, npravi z moko in drobtinamicami hlebčke, katere ocvri na razbeljeni masti. Z malo prikuhe ali s kako solato zaleže tudi za večerjo.

Krema brez jajec in mleka iz čokolade Mirim. V malo vode raztopi kakih 20 dkg Mirim-čokolade, primešaj še žlico kakava in malo povri na lahkem ognju. V mrzh vodi dobro vmešaj 2 žlici koruzne moke in primešaj čokoladne zmesi. Vre naj četrt ure na malem ognju, pri tem pa neprestano mešaj, da se ne prime. Postavi na hladno in serviraj mrzlo. Za to količino rabiš 1 liter vode.

Juha iz belušev. Beluše zloži ter kuhaj do mehkega v slani vodi ali juhi. Glavice kuhaj posebej in pazi, da se ne razkuhajo. Ko so mehki, jih pretlači, v kozici razbeli presnega masla in naredi z moko svetlo prežganje, zalij z odcedkom od belušev in s pretlačainimi beluši, glavice pa dai proti koncu v juho, da ostanejo cele. Zlij v juho raztepeno jajce. Zakuhaš pa tudi lahko možganove ali mozgove cmočke.

Izvlček iz gob: Lepe zdrave gobe očedi in operi. (Če ni drugače mogoče, pa jih operi jako hitro, da se ne napijejo vode.) Razreži jih prav na drobno in pristavi v lončeni posodi. Deni malo soli in belega popra, pa nič vode. Gobe se morajo kuhati prav polagoma, dokler se ne izcedi sok. Tega odlij v širok lonc, na gobe deni še toliko vode, da jih pokrije, kuhaj do mehkega in pretlači v sok. Potem kuhaj, dokler nimaš rjave goste tekočine. Spravi v steklenice in zamaši. Dobro je, če pre-

vreš. Žlička tega soka poboljša vsako juho in daje mesnim in drugim polivkam fin okus. Seveda je izvlček tem boljši, čim boljša je goba. V kupljenih kokah za juho ni povečini nič drugega kakor gobov ali grahov izvleček.

Grahov izvleček. Mlado stročje ali same luščine skuhaj do mehkega, pretlači in kuhaj, dokler ni gostiljato.

Naredi se lahko tudi iz posušenih in zarumenelih luščin: Grahove zdrave luščine suši v pečici. Zarumenele luščine dajo juhi barvo in okus. Zelene dajo juhi okus po svežem grahu.

Perutnine, ki jo misliš zaklati, ne nuščaj na pašo, kjer dobi bube, polže in gosenice, pa ima potem meso slab duh in okus. Tak duh dobijo tudi jajca, če brska kokoš po gnojšču. Slastno belo meso ima perutnina, če jo pitaš 14 dni s kruhom, v mleku namočenim. Vobče je meso beloperutnatih živali bolje kakor meso črnoperutnatih. Vsako zaklano pišče ali kokoš mora postati par ur pred kuhanjem ali pečenjem, drugače ima nekaj neprijeten voni. Dobro je tudi, da nadgrneš zaklano in očedeno žival od znotraj in od zunaj z zmesjo soli, žajbelja in (za drobec) česna. Kokoši, ki žive v nesnažnem kurniku, se ne rede in njih meso diši po kurieku.

Nišlo zelje in grahove klobasice. (Češka jed.) Nastrgaj tri kuhane krompirje, na maslu zarumeni žlico drobtin. V drobtine zmešaj tri žlice grahove moke, zlij v krompir vtepeno jajce in zmešaj vse vkup. Ugnetaj, da bo gladko, naredi za prst debele klobasice, speci jih v ponvi in obloži z njimi zelje.

Svedska grahova jed. Skuhaj fižola ali graha, pretlači ga, zarumeni na žlici masla malo moke, kuhaj v tem fižol, da bo trda masa, primešaj mu kos sesekljanjih jeter ali klobase, zamesi testo kakor za

rezance, zavij vanje fižol, naredi klobasice in jih speci. Zalivaj s kisló smetano.

Dolenjska fižolova jed. Kuhana fižol pretlači, primešaj jajca in smetane, namaži s tem presno testo in speci. Poljij s smetano. Je izvrstno.

Karamele. Vzemi 50 g nastrgane čokolade, 50 g medu in 50 g surovega masla. Dobro vmešaj, da se zmešča in postane tekoče. Potem ulij to testo na povoščeno ploščo in pusti, da se napol strdi. Tedaj zreži na male kocke. Tako imaš pripravljene jako dobre karamele.

Beljak. Če se opečeš, namaži opeklino z beljakom, pa si olajšaj bolečino in preprečiš mehurje. Pri večjih opeklinah je seveda potrebna zdravniška pomoč.

Da bodo roke bele: Deni v steklenico 1 beljak, sok 1 limone in 2 žlici kolinske vode. Dobro zmešaj in trdno zapri. Ko si po kakem umazanem delu roke umiješ, vzemi malo te zmesi in si jo dobro utri v kožo. Z beljakovino tudi lepimo; je boljšij kot lepilo iz moke, celo boljšij kot gumij. Tudi usnjene stvari se lepo čistijo z njim in zadobe lep blesk. Če hočeš lepo očistiti usnjate stole, jih najprej operi s toplo vodo, kateri si dodala malo kisa. Potem jih dobro obriši, pa izdrgni z mehko čunjó, katero pomakaš v zmes iz 3 beljakov in 3 žlic terpentina. Črez 1 uro jih pa še enkrat izbriši z belo platneno krpo.

Znano sredstvo za umivanje umazane in stare steklene posode je jajčna lupina. Zdrobimo jo, pomešamo z vodo in s to kašo izpiramo steklenico.

Deška ročna dela.

Kako ohranimo motno opravo snažno in lepo. Motna sobna oprava je navadno napravljena iz trdega lesa ali pa je furnirana. Furnir je tanko (1 mm) izžagan žlahten les, s katerim se s klejem pokrijejo vse ploskve, ki so izdelane iz mehkega lesa. Na vlažnem prostoru furnir rad odstopi in je paziti, da opravne ne postavljamo tesno ob količikaj vlažno steno. Motno svetlikanje dobi oprava, če jo namažemo z oljnato tekočino brunolinom, redko polituro ali voskom. Madeže, ki nastanejo na motni opravi, če pridejo do njih kapljice vode ali kake druge tekočine, ter lise, ki so nastale z odrgnjenjem, lahko popravimo in zabrišemo na sledeče načine.

Najprvo moramo vedeti, s čim je namazana oprava, ali z brunolinom ali s polituro. Zato vzamemo krpico, ki jo omočimo v navadni špirit, in previdno podrgnemo po dotičnem predmetu in to na takem kraju, kjer se madež, ki se morda naredi, ne zapazi dosti. Če postane čunjica hitro umazana od barve in se čuti na dotičnem prostoru nekako lepljivo površje, je to znamenje, da je oprava prevlečena s polituro. Če se pa na čunjici nič ali prav malo pozna barva, je oprava namazana z brunolinom. Enak poizkus napravimo lahko s terpentinom; z brunolinom namazana plast pusti na čunjij precej barve — s polituro preparirana pa samo malo.

Da opravo osnažimo, je treba v prvem slučaju politure, v drugem pa brunolina. Rjavi šelak, ki se dobiva v trgovinah z barvami (dkg 1 Din) v obliki drobnih tenkih ploščic, se vsuje v steklenico in nani nalije štirikrat toliko denaturiranega špiritá. Ko se šelak raztopi, je to tako imenovana politura, s katero se politira les. Najprej odstranimo s špiritom, ki ga vlijemo na krpo, poškodovane dele na ta način, da nalahko drgnemo z nepremokro krpico semintla po lesu. Ko se je lisa izenačila z

ostalo barvo ploskve, ulijemo na kos (kot oreh) vate malo politure, jo zavijemo v platneno krpo in prevlečemo z njo dotično mesto. Lahko pa naneseemo polituro tudi s čopičem in sicer večkrat; vselej se mora po prvi nanos posušiti, kar se zgodi po 5 do 10 minutah. Ko dosežejo nanosi enako svetlikanje, kot jo ima celotna oprava, je delo opravljeno.

Če je pa oprava namazana z brunolinom, osnažimo in izenačimo lise s terpentinom na isti način kakor prej s špiritom in potem prevlečemo dotična onesnažena mesta z brunolinom. Pri nakupu moramo paziti, da vzamemo za svetleje barvano opravo svetli, za temnorjave pa temni brunolin, ki ga naneseemo s čopičem. (¼ kg brunolina velja približno 8 Din). Če je odrgnjena plast politure (brunolina) in barve ter se vidi prvotna barva lesa, ki jo je imela oprava pred luženjem, se mora lisa najprej očistiti s špiritom, potem po-barvati z navadno vodeno barvo istega tona, ter šele nato prevleči s polituro (brunolinom). Mizarij rabijo za barvanje lesa (luženje) lužila, to so večinoma anilinske barve, ki se vležejo globoko v les.

Izrezovanje iz papirja. Enovrstnega dela, pa naj bo še tako zanimivo, se otrok naveliča, zato je treba izpremenbe. Poleg gnetenja iz plastelina je posebno zabavno in poučno izrezovanje iz ravnobarvnega papirja. Otrok ima večje veselje in koristi od takega izrezovanja kakor od risanja, ker vidi pred seboj takoj celo ploskev in ne samo kontur. Izdatki za to delo so minimalni in jih zmore pač vsakdo. Strah, da bi se otrok poškodoval s škarjami, ni utemeljen, zakaj vsaka šivanka, pletilka, kvačka in vsako pero je bolj nevarno kot na obeh koncih krakov tope škarje. Otroku je pokazati, da se strižejo ravne črte z dolgimi, krive pa s kratkimi rezli. Razno-barvan papir si poišče in zbere otrok sam

iz raznih ovitkov, plakatov in enakega. Da se papir ne valja po vseh kotih, naj ga otrok spravlja med kake platnice, mapo ali knjigo. Po končanem delu naj odreže in ostanke otrok po svoji uvidenosti sam zmeče med smeti, oziroma shrani. S tem navajamo otroka na red, snago in varčnost. Če mu kupimo barvast papir, moramo paziti, kako ravna z njim, in mu ga ne damo v začetku preveč likrati, zakaj dokler ne pozna vrednosti posameznega kosca papirja, postane lahko potraten. Najboljše je, če si mora otrok kupovati potrebni material iz svojih prihrankov, ki pa naj ne naraščajo prehitro po radodarnosti staršev.

Izrezane hišice, zastave, sadeže, človeške in živalske figure nalepljamo na svetlejši ali temnejši ovojni papir, ki ga zrežemo v primerno velike kose. Kot lepivo rabimo cedio (arabski gumi), knjigoveški lep, ki je skuhan iz škroba in vode, ali lep iz moke. Najbolj priporočljiv je knjigoveški lep, ker ne dela madežev. Pripravlja se tako: V kozarcu se raztopi škrob (toliko vode, da pokrije škrob) in se vliwa med

mešanjem v vrelo vodo. Ko izgubi tekočina belo barvo, je škrob kuhan in uporaben. Ohlajeni lep je precej gostejši kot vroč in je s tem pri kuhi računati. Mesto škroba rabimo lahko tudi moko; postopek je isti, samo lep iz moke ne lepi tako dobro in dela madeže.

Izrezano podobe denemo narobe na čist papir, pomočimo prst v lep in jo namažemo. Prst obrišemo ob cunjjo, vzdignemo namazani izrezek in ga položimo na ovojni papir. Preko podobe položimo čist časopisni papir ter z dlanjo potegnemo preko njega. Na ta način se izrezek dobro prime in otrok ni vedno zamazan.

Prvi izdelki res da ne bodo bogve kako lepi, a otroku ne smete s preostro kritiko vzeti veselja do nadaljnega dela, ampak mu z ljubeznivo besedo dajate pogum. Otrok prične kmalu pazljiveje onazovati svojo okolico in mali prstki postajajo vedno bolj gibki in okretni, kar je tudi glavni namen vseh takih del.

Slika na dodatnem listu kaže nekaj primer-nih stvari za izrezovanje iz papirja.

A. Novak.

Knjiga.

Marija Jezernikova: **Princesa Iza**. Ta mladinska knjiga, ki je izšla v izdaji in založbi „Belo-modre knjižnice“ v lepi opremi in z ilustracijami Fr. Podrekarja, se čita kot nadaljevanje dela iste pisateljice „Medveda Godrnjavčca“, ki je tudi izšel v isti založbi in ki je vzbudilo veliko zanimanje pri naših malčkih. Kakor v Godrnjavčku, tako je tudi v tem delu avtorica združila v eno celoto značaj in življenje gozdnih živali ter življenje človeške družbe, kakor otrok pojmuje in živi. Godrnjavec medved se kreta, ukazuje, se trudi za svojo rodbino, kakor se trudijo očetje v pojmih naših malih; medvedova otroka živita brezskrbno, nagajata, spoznavata dobre in slabe strani gozdnega življenja tako, da nam stopa lastna mladost pred oči; zbirajo se v gozdu in družijo živali slabih nagajen in kujejo načrte, ki niso nič slabši od tega, kar pripravljajo ljudem okolica slabega; življenje v gozdu valovi med dobrim in slabim; kakor slutnja nevarnosti naših lastnih življenjskih poti visi nad gozdom, zavita v kopreno pravilčne naivnosti, borba za življenjski obstanek. Ali vkljub temu so značaji in življenje in vse nehanje nastopajočih živali opisani tako, da pripovedovanje skoro nikjer ne izgubi svojega prirodopisnega značaja. Jezik je tekoč in prilagoden praviljni obliki.

Knjigo je opremil slikar Podrekar z ilustracijami in vinjetami, ki so zelo posrečene in dvigajo vrednost knjige.

Po knjigi bodo naši mali radi segali in jo z zanimanjem čitali, ne glede na to, da vsebuje tuptam odstavke, ki so stilistično pretežki za otroke tiste starostne dobe, ka-

teri je knjiga namenjena, in ne glede na nekatere prenašivosti in neverjetnosti. Teh nedostatkov pa je le malo in jih morda le mi odrasli vidimo.

Knjigo toplo priporočamo.

J. R.-č.

„La vie économique de Provinces Illyriennes 1809—1813“, je nad 400 strani debela knjiga, ki jo je izdal Institut za slovansko znanost v Parizu. Napisala jo je kot tezo na pariški univerzi naša znanstvenica dr. Melita Pivec-Steletova, uradnica licejske knjižnice v Ljubljani. S tem delom si je pridobila naslov Docteur en Lettres.

Doc. dr. Matko Ivan: **Protituberkulozni dispanzer v službi socialno higijske borbe proti jetiki kot ljudski in kužni boleznici**. Izdala Tiskovna zadruga. Cena Din 270, v platno vezana Din 300.

Obsežna knjiga ima 2 dela: prvi je namenjen bolj zdravnikom in upravnim oblastvom, drugi pa — rekla bi — vsakemu človeku. Avtor opisuje nalogo dispanzerja pri bolnikih na domu, postopek s posameznimi vrstami jetičnikov in njih rodbinskih članov, o razkuževanju, o socialnem in poklicnem položaju jetičnika. Silno važno je poglavje o sklepanju zakona, o usodi zakoncev in dece v jetičnem zakonu, o nosečnosti, prekinitvi nosečnosti, o dojenju in skrbstvu noseče žene vožbe; poklicno posvetovanje za odrasle in mladoletne ter „katekizem o tuberkulozi za osnovne in višje šole“. Knjiga je radi obsežnosti draga in si je ne more kupiti vsakdo; pač pa priporočamo onim čitateljem, ki imajo zvezo s šolami in knjižnicami, naj se ondi zavzamejo, da se ta knjiga naroči.

VSEBINA 6. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: RUŽENA ČERNA. — (Anka Nikoličeva)	161
SESTRA. — (Mara Husova)	165
GOZDIČ JE ŽE ZELEEN... — (Ivan Vouk)	168
SONET. — (Zorana)	175
PRED VEČEROM. — Pesem. — (Maksa Samsova)	175
GLEDAŠ, KO MLADOST BEŽI... — Pesem. — (Maksa Samsova)	176
KRATEK PREGLED NEKATERIH DEL JUGOSLOVANSKE FILOZOFKE DR. KSENIJE ATANASIJEVIČEVE. — Nadaljevanje. — (Marijana Kokalj-Zeljeznova)	176
ZENA-SOGRADITELJICA DOMA. — (Spelca Mladič-Tavčarjeva)	179
NADVLADE MOŠKEGA IN ŽENSKEGA SPOLA V ZGODOVINI NARODOV. — (Milica Stupanova)	180
SREČANJE IZ ŠOLE „LIGE ZA MIR IN SVOBODO“. — (Vera Albrechtova)	183
NASA HRANA IN ZDRAVJE. — Konec. — (Po „Zdravju“)	184
DESETLETNICA KOLA JUGOSLOVANSKIH SESTER V LJUBLJANI — (M. M.)	185
DREVO SPOZNANJA. — (And. V.)	186
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Higijena. — Vzgoja. — Kuhinja. — Deška ročna dela (A. Novak). — Knjiga (J. R. — č.)	187

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64—, polletna Din 32—, četrtnetna Din 16—. Za Italijo Lir 20— (v razprodaji po 2 Liri zvezek), za U. S. A. Dol. 2—, za Argentino Pes. 6—, za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85.

Uredništvo in uprava v Tavčarjevi ulici 12/II.

Izdaja Konsorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani. - Za konsorcij in uredništvo odgovorna Marica Bartolova.

Tiskali J. Blasnik na sl., Univerzitetna tiskarna d. d., v Ljubljani. Odgovoren Janez Vehar.

Ročno in strojno vezenje

Šablone

Miroslava Leitgeb

Ljubljana, Jurčičev trg 3

Blago zadnjih novosti v veliki izbiri za moške in ženske obleke, perilo in vse v manufakturo spadajoče predmete ima vedno na zalogi v veliki izbiri in po ugodnih cenah staroznana solidna tvrdka

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana

Lingarjeva — Medarska ulica — Pred Škofljo.

Zunanjim naročnikom se na zahtevo pošljejo tudi vzorec in v svrhu naročitve.

ROGAŠKA SLATINA

je svetovno znano zdravilišče za bolezni želodca, čreves, ledvic in jeter, srca in živcev.

Naravna, mineralna zdravilna voda iz znamenitih vrelcev

Tempel - Styria - Donat

se razpošilja kot zdravilna in namizna voda po vsem svetu.

Sezona od 1. maja do oktobra.

Izven glavne sezone t. j. od 1. maja 15. junija in od 1. — 30. septembra je zdravljenje najuspešnejše, bivanje v zdravilišču najudobnejše in zdatno ceneje.

Za glavno sezono naročite stanovanje takoj.
Prospekte doblite v vseh pisarnah PUTNIKA.

Podrobna pojasnila zahtevajte od

RAVNATELJSTVA ZDRAVILIŠČA.

Za
Vaše perilo

le
terpentinovo

miLO

Zlatorog